

Samenvatting Migratieradar T1

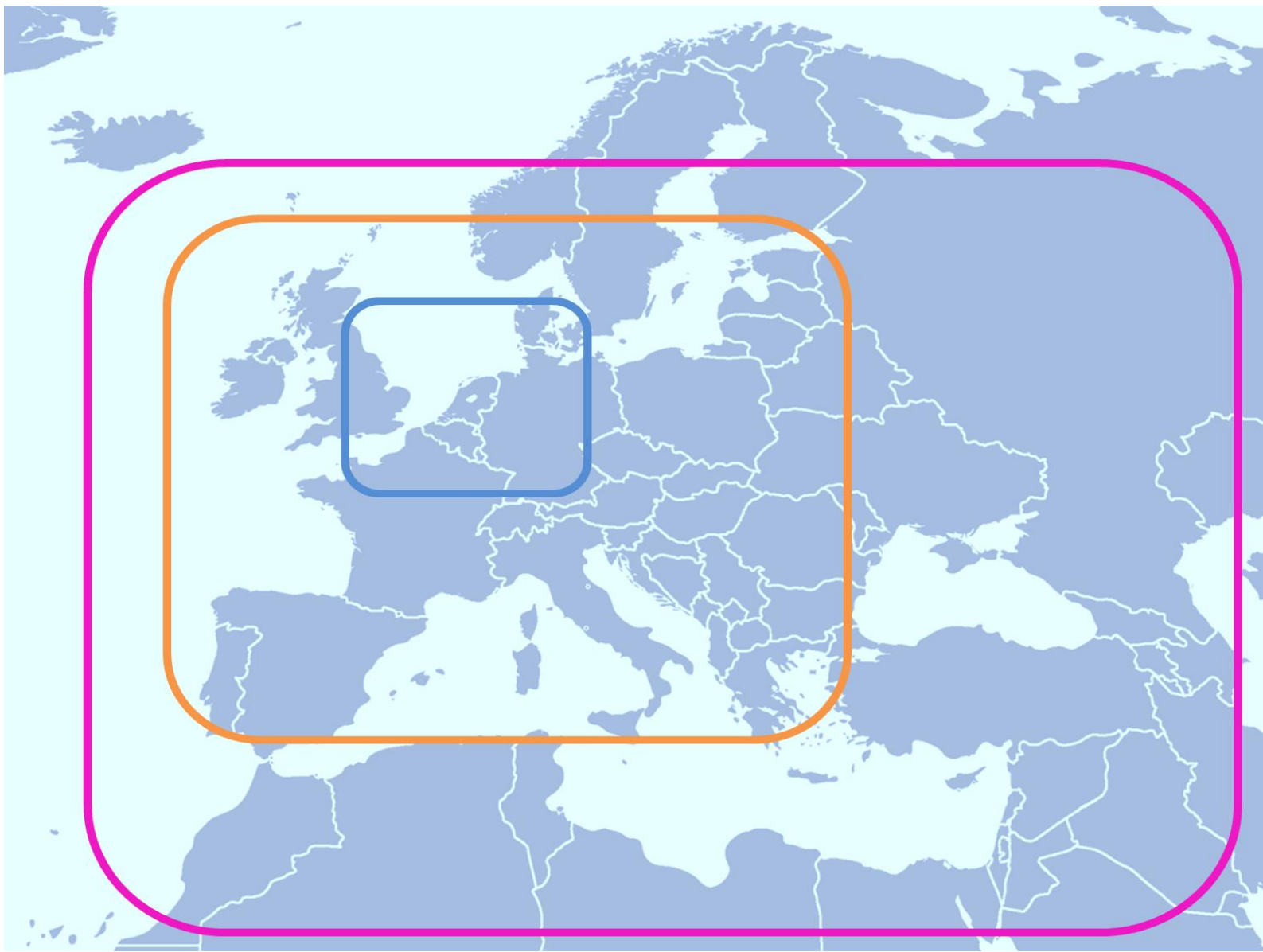
Ontwikkeling en verwachting van
asiel-gerelateerde migratie

Koninklijke Marechaussee

Immigratie- en Naturalisatiedienst
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Colofon

Titel	Samenvatting Migratieradar. Ontwikkeling en verwachting van asiel-gerelateerde migratie januari – april 2020.
Inhoud	De samenvatting migratieradar is een analyseproduct, waarin het monitoren van asiel-gerelateerde migratie naar Nederland centraal staat. De gegevens uit het betreffende tertaal zijn aangevuld, ter vergelijking, met gegevens uit voorgaande maanden en uit dezelfde periode van een jaar eerder. Daarnaast wordt informatie gegeven over ontwikkelingen in landen van herkomst in het betreffende tertaal en beleidsontwikkelingen in Nederland en Europa. De Migratieradar voorziet de vreemdelingenketen van een analyse ter ondersteuning van beleid en uitvoering.
Rapportage	De samenvatting migratieradar is gebaseerd op data uit diverse databases (IND METis, IOM, UNHCR), mediaberichten, openbare Frontex gegevens, en openbare landeninformatie van IND/TOELT. De samenvatting migratieradar wordt eens per tertaal uitgebracht.
Samenwerking	De Migratieradar is een analyseproduct van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (SUA/O&A en DV/TOELT) en is tot stand gekomen door samenwerking met de Koninklijke Marechaussee (KMar), het Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V/DGM), Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), Politie en het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ). IND SUA Onderzoek & Analyse Ministerie van Justitie en Veiligheid Immigratie en Naturalisatiedienst Rijnstraat 8 2515 XP Den Haag Postbus 16275 2500 BG Den Haag

Inhoud

1	ASIELAANVRAGEN	4
1.1	EERSTE ASIELAANVRAGEN IN NEDERLAND.....	4
1.1.1	<i>Asielaanvragen sinds noodmaatregelen.....</i>	5
1.1.2	<i>Asielaanvragen van personen afkomstig uit “veilige landen van herkomst”</i>	5
1.1.3	<i>Asielaanvragen van personen van visumvrije landen.....</i>	6
1.1.4	<i>Asielaanvragen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV’ers).....</i>	6
2	OVERZICHT ROUTES EN ONTWIKKELINGEN	8
2.1	ROUTES.....	8
2.2.1	<i>COVID-19 in herkomst- en transitlanden</i>	8
2.2.2	<i>Midden-Oosten</i>	9
2.2.3	<i>Afrika.....</i>	16
2.2.4	<i>Azië – Afghanistan</i>	20
3	(BELEIDS-)ONTWIKKELINGEN.....	22
3.1	EUROPESE EN INTERNATIONALE (BELEIDS-)ONTWIKKELINGEN	22
3.1.1	<i>Noodmaatregelen betreffende Covid-19</i>	22
3.1.2	<i>Algemene beleidsontwikkelingen.....</i>	23
3.2	(BELEIDS)ONTWIKKELINGEN IN NEDERLAND.....	24
3.2.1	<i>Noodmaatregelen betreffende Covid-19</i>	24
3.2.2	<i>Algemene beleidsontwikkelingen.....</i>	25

1 Asielaanvragen

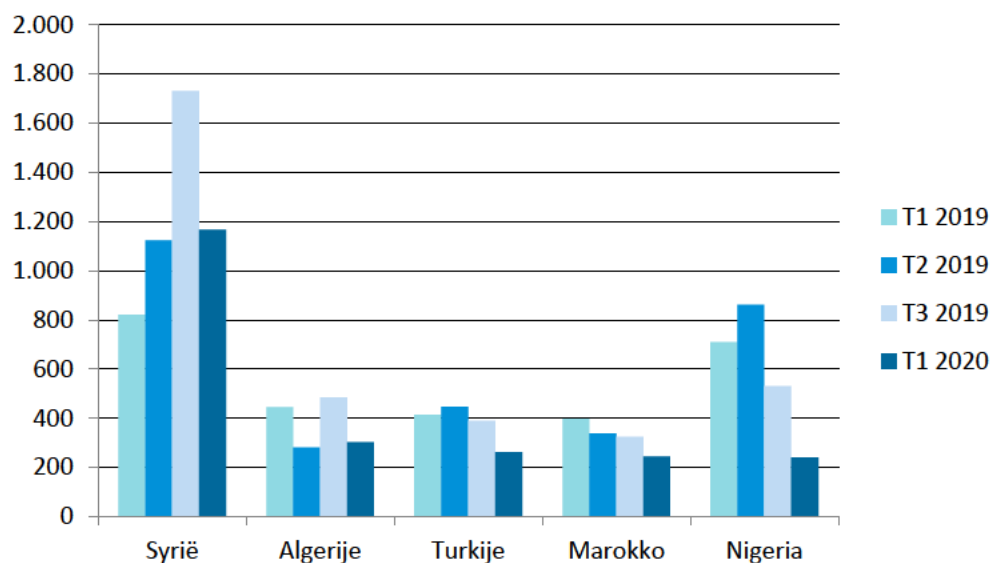
1.1 Eerste asielaanvragen in Nederland

In het eerste tertaal werden in totaal 4.760 eerste asielaanvragen ingediend. Dat is minder dan het voorgaande tertaal (-3.371, -41%) en in vergelijking met vorig jaar in dezelfde periode (-2.476, -34%). Deze afname kan verklaard worden door de grensmaatregelen als gevolg van COVID-19. Mogelijke andere maatregelen die de afname kunnen verklaren zijn het niet laten plaatsvinden van asielgehoren en het plaatsen van asielzoekers in noodopvang in plaats van COA-opvang.

De meeste asielaanvragen werden ingediend door *Syriërs* (1.166). Dit aantal is ondanks de (grens)maatregelen m.b.t. COVID-19 gestegen in vergelijking met vorig jaar in dezelfde periode (+344, +42%). Een groot aandeel, bijna een kwart (24,5%) van de eerste asielaanvragen in het eerste tertaal van 2020 is afkomstig van Syriërs. Deze toename van het aandeel Syriërs dat een eerste asielaanvraag indient (van het totaal aantal eerste asielaanvragen in Nederland), is in de loop van 2019 begonnen en heeft zich dus ook het eerste tertaal van 2020 doorgezet (T1: 11,4%; T2: 15,7%; T3: 21,3%). De instroom van Syriërs in het eerste tertaal was vooral hoog in de maand januari en nam daarna af, maar bleef wel de grootste groep die een asielaanvraag deed in Nederland.

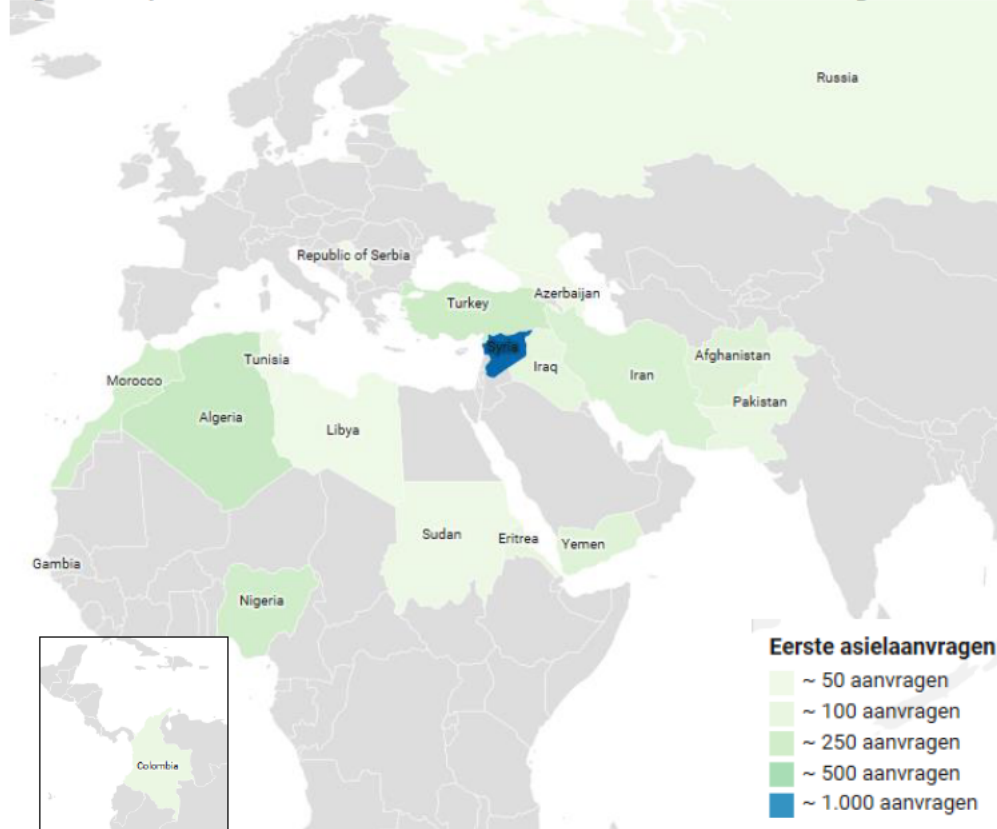
De andere nationaliteiten in de top 10 laten een afname zien in vergelijking met voorgaande periodes, die (grotendeels) kan worden toegeschreven aan de COVID-19 maatregelen.

Figuur 1 Top 5 nationaliteiten die in T1 2020 een eerste asielaanvraag deden in Nederland.

Bijna driekwart (73,2%) van de eerste asielaanvragers is man. De meeste asielaanvragers zijn tussen de 20 en 40 jaar oud. Ruim 5% van de eerste asielaanvragers was een AMV'er. De meerderheid hiervan (82%) waren jongens. Ongeveer een vijfde van de eerste asielaanvragers was een niet-alleenstaande minderjarige, wat betekent dat hij/zij is ingereisd met zijn/haar familie die voogdij over hem/haar heeft.

Figuur 2 Top 20 nationaliteiten die in T1 2020 een eerste asielaanvraag indienden in Nederland

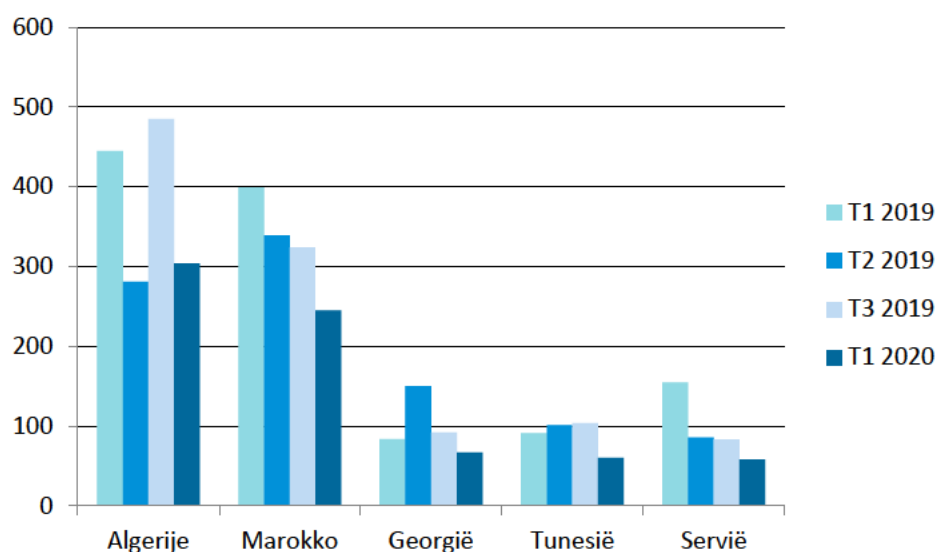
1.1.1 Asielaanvragen sinds noodmaatregelen

Het gemiddeld aantal eerste asielaanvragen voordat noodmaatregelen als gevolg van COVID-19 werden ingesteld (t/m week 11) bedroeg ongeveer 400 per week. In de weken daarna (week 12 t/m week 18) werden gemiddeld ongeveer 78 eerste asielaanvragen per week ingediend. Er zijn nauwelijks verschillen in demografische gegevens (geslacht en leeftijd) van de asielaanvragers voor en na week 11. De bezetting in de noodopvanglocatie in Zoutkamp ligt begin mei rond de 100 personen.

1.1.2 Asielaanvragen van personen afkomstig uit “veilige landen van herkomst”

In het eerste tertaal van 2020 waren twee van de vijf grootste groepen asielzoekers afkomstig uit landen die staan op de lijst van veilige landen van herkomst, te weten *Algerije* en *Marokko*. In totaal hebben in het eerste tertaal van 2020 1.443 personen afkomstig uit veilige landen van herkomst een asielaanvraag ingediend in Nederland. Dit is een afname in vergelijking met het voorgaande tertaal (-515, -36%) en in vergelijking met een jaar geleden in dezelfde periode (-650, -41%). Ook deze afname kan verklaard worden door de (grens)maatregelen als gevolg van COVID-19. Het aandeel “veilige landers” ten opzichte van het totaal aantal eerste asielaanvragers is over de verschillende tertalen ongeveer gelijk gebleven (schommelend tussen 19% en 22%).

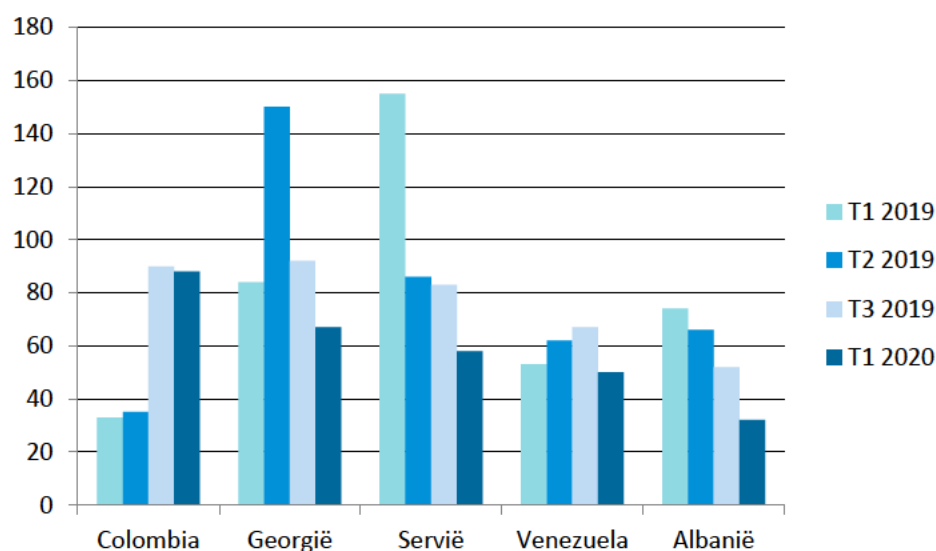
Figuur 3 Top 5 nationaliteiten uit veilige landen van herkomst die een eerste asielaanvraag in Nederland deden.

1.1.3 Asielaanvragen van personen van visumvrije landen

Geen van de nationaliteiten in de top 10 nationaliteiten die een asielaanvraag in Nederland deden, zijn afkomstig uit een visumvrij land. In totaal werden 413 eerste asielaanvragen ingediend door personen afkomstig uit visumvrije landen. Dit is een afname in vergelijking met het voorgaande tertaal (-823, -67%) en in vergelijking met vorig jaar in dezelfde periode (-610, -60%). De meeste van deze aanvragen werden gedaan door Colombianen (88). Het aantal aanvragen van Colombianen in het eerste tertaal is ondanks de (grens)maatregelen ongeveer gelijk gebleven in vergelijking met het voorgaande tertaal (-2, -2%) en toegenomen in vergelijking met vorig jaar in dezelfde periode (+55, +167%). De aankomst van Colombianen in het eerste tertaal vond vooral plaats in februari en maart.

Figuur 4 Top 5 nationaliteiten uit visumvrije landen die een eerste asielaanvraag in Nederland deden.

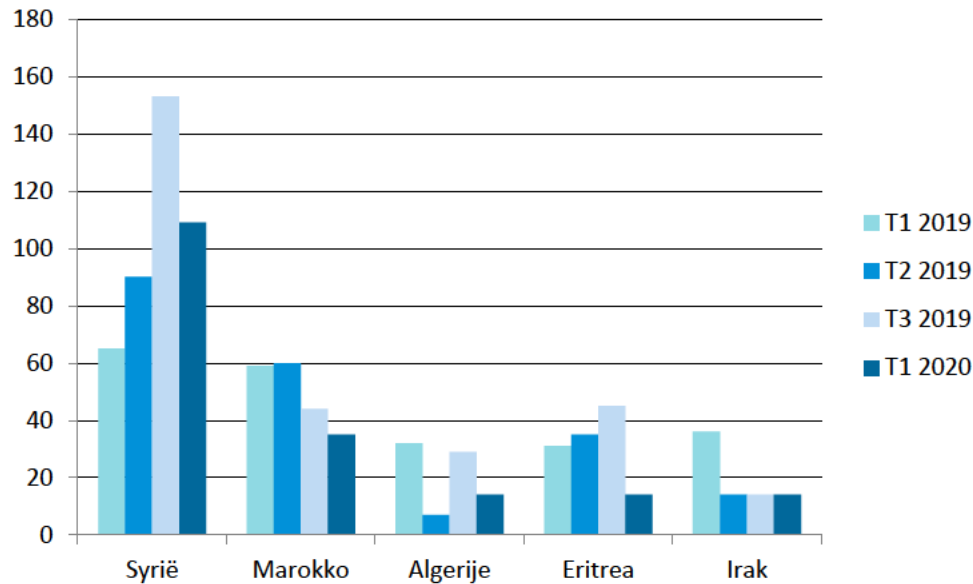

1.1.4 Asielaanvragen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers)

In het eerste tertaal van 2020 dienden 256 AMV'ers een eerste asielaanvraag in; dat is 5% van het totaal aantal eerste asielaanvragen (gelijk aan eerdere tertalen). Het betreft een afname in vergelijking met het voorgaande tertaal (-154, -38%) en in vergelijking met vorig jaar in dezelfde periode (-78, -23%). De meeste aanvragen van AMV'ers werden ingediend in januari. Bijna de

helft (42,6%) van de aanvragen van AMV'ers werd ingediend door *Syrische* AMV'ers (109); de meeste daarvan werden in januari ingediend. Het aantal aanvragen van Syrische AMV'ers is gestegen in vergelijking met vorig jaar in dezelfde periode (+44, +68%). De toename van het aandeel Syrische AMV'ers binnen de groep AMV'ers is in de loop van 2019 begonnen en heeft zich dus ook in het eerste tertaal van 2020 doorgezet (T1: 19,5%; T2: 31%, T3: 37,7%). Echter, zoals hiervoor beschreven is het totaal aantal aanvragen van Syriërs ook sterk toegenomen.

Figuur 5 Top 5 nationaliteiten van alleenstaande minderjarige vreemdelingen die een eerste asielaanvraag in Nederland deden.

2 Overzicht routes en ontwikkelingen

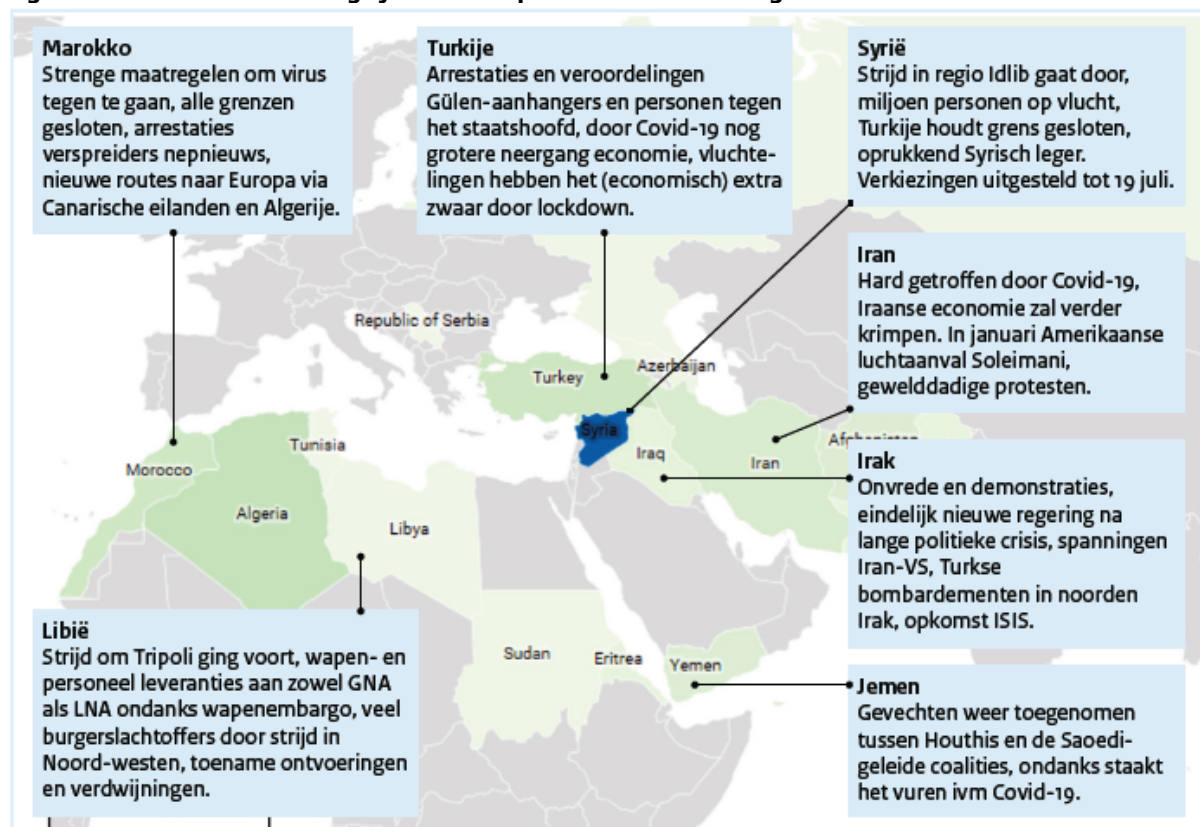
2.1 Routes

Op de hoofdroutes naar de EU is een afname waarneembaar sinds de Covid-19 maatregelen zijn ingevoerd in maart 2020, onder andere door sluiting van grenzen en havens. De precieze afname sinds de maatregelen is onduidelijk door vertraging van (gevalideerde) cijferlevering van lidstaten, vermoedelijk eveneens te wijten aan de pandemie.

2.2 Belangrijke sociaal-politieke ontwikkelingen in de regio's

In deze paragraaf worden belangrijke sociaal-politieke ontwikkelingen in de herkomstlanden beschreven die van invloed zouden kunnen zijn op het aantal asiel aanvragen in Europa (en Nederland). Deze informatie is gebaseerd op openbare bronnen.

Figuur 6 Enkele belangrijke sociaal-politieke ontwikkelingen in herkomst- en transitlanden

2.2.1 COVID-19 in herkomst- en transitlanden

EASO uit zorgen over de mogelijkheid van verspreiding in herkomst- en transitlanden. In veel herkomst- en transitlanden zijn er onvoldoende ziekenhuisbedden en medisch personeel beschikbaar, zijn de hygiëne- en watervoorzieningen ondermaats, leeft een grote groep in dichtbevolkte (sloppen)wijken en zouden de (grote hoeveelheid) personen die hun inkomsten verliezen, kunnen beslissen om naar meer stedelijke gebieden te trekken om daar aan voedsel te komen wat de kans op verspreiding van het virus vergroot. Er zijn echter ook mitigerende factoren in herkomst- en transitlanden: hogere temperaturen, reeds ingevoerde reisrestricties leiden tot vertraging van verspreiding van het virus naar herkomst- en transitlanden wat hen ruimte geeft

om preventief actie te ondernemen, ervaringen met andere epidemieën (bv. Ebola) en over het algemeen een jongere en minder obese populatie.¹

2.2.2 Midden-Oosten

2.2.2.1 Iran

In januari werd de Iraanse generaal Soleimani, hoofd van de Qods Forces, gedood in Bagdad door een Amerikaanse drone-aanval. Hierop volgde een Iraanse vergeldingsactie op twee Amerikaanse bases in Irak. Bij Iraanse vergeldingsaanvallen verongelukte een Oekraïens passagiersvliegtuig dat net was opgestegen uit Teheran, waarbij alle inzittenden om het leven kwamen.

Hoewel de dood van Soleimani en zijn begrafenis nog voor eensgezindheid leek te zorgen in Iran, zorgden de leugens en ontkenningen over de Iraanse verantwoordelijkheid bij het neerhalen van het Oekraïense vliegtuig voor nieuwe protesten (na de 'benzine'-protesten van november 2019).² Bij de protesten werden anti-regime leuzen geroepen en opgeroepen tot het vrijlaten van politiek gevangenen. De oproerpolitie greep hard in.³

Vanaf medio februari is in Iran het corona-virus uitgebroken. Iran behoorde al snel tot de zwaarst getroffen landen in de regio en wereldwijd. Redenen die hiervoor worden gegeven zijn onder andere het te lang ontkennen en te laat ingrijpen, het niet controleren van Chinese bezoekers vanwege handelsbelangen met China, het openhouden van de heiligdommen met (financiële en) religieuze argumenten waardoor snelle verspreiding plaatsvond zowel binnen Iran als naar landen met een deels shi'itische bevolking en de Amerikaanse sancties tegen Iran waardoor de gezondheidszorg niet optimaal kan functioneren (tekorten aan medicijnen en apparatuur).⁴ Volgens een commissie van het Iraanse parlement ligt het werkelijke aantal corona-doden veel hoger dan de officiële cijfers.⁵ Bij het deels opheffen van de lockdown-maatregelen medio april waarschuwden deskundigen voor een tweede golf van coronaslachtoffers.⁶

Medio maart zijn 85.000 gevangenen tijdelijk vrijgelaten om verspreiding van het virus binnen gevangenis en tegen te gaan. De helft van hen zouden 'security related prisoners' zijn.⁷ Een deel van hen hoeft niet terug naar de gevangenis, zij vallen onder het nieuwjaarspardon voor 10.000 gevangenen. Van de eerder vrijgelaten 'security related prisoners' valt de helft onder het pardon.⁸

Het IMF voorspelt dat de Iraanse economie dit jaar met 6% krimpt, dit is minder dan de 7,6% vorig jaar.⁹ De lage olieprijs zou voor Iran weinig effect hebben aangezien het land door de Amerikaanse sancties nauwelijks nog olie exporteert¹⁰ en volgens de autoriteiten is de begroting aangepast naar geen inkomsten uit olie, terwijl olie in de begroting van 2019 nog 29% van de inkomsten vormde.¹¹

¹ EASO (april 2020), Public special Report: Asylum Trends and COVID-19

² BBC News, 18-01-2020, Why Iran plane disaster protests mark most serious test yet, 28-04-2020, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-51147191>; CNN, 13-01-2020, Thousands of Iranian protesters hit streets condemning leaders over downed plane, 28-04-2020, <https://edition.cnn.com/2020/01/12/middleeast/iran-protests-ukraine-plane-uk-ambassador-intl-gbr/index.html>; New York Times, 17-01-2020, Iran Protests Rage Over Downed Jet, as Lawmakers Demand Accountability, 28-04-2020, <https://www.nytimes.com/2020/01/13/world/middleeast/iran-plane-crash-missile.html>

³ ABC News, 13-01-2020, Iran protests over downed Ukrainian plane turn violent as Trump tweets support, 28-04-2020, <https://abcnews.go.com/International/iran-protests-downed-ukrainian-plane-turn-violent-trump/story?id=68245797>

⁴ ITV, 13-03-2020, Coronavirus: Why Covid-19 is ripping through Iran as critics call for Tehran to do more, 28-04-2020, <https://www.itv.com/news/2020-03-13/why-covid-19-is-ripping-through-iran-as-critics-call-for-tehran-to-do-more/>

⁵ AP news, 15-04-2020, Iran parliament: Virus deaths nearly double reported figures, 28-04-2020, <https://apnews.com/15502fe8fc535119f927d2669b63ce91>

⁶ Radio Farda, 23-04-2020, Coronavirus Threat Rising In Iran As Restrictions Are Relaxed, 29-04-2020, <https://en.radiofarda.com/a/coronavirus-threat-rising-in-iran-as-restrictions-are-relaxed/30572108.html>

⁷ Business Insider, 18-03-2020, Iran has released 85,000 prisoners in an emergency bid to stop the spread of the coronavirus, 29-04-2020, <https://www.businessinsider.nl/coronavirus-covid-19-iran-releases-eighty-five-thousand-prisoners-2020-3?international=true&r=US>

⁸ The Guardian, 19-03-2020, Iran to pardon 10,000, including 'security' prisoners, 29-04-2020,

<https://www.theguardian.com/world/2020/mar/19/iran-to-pardon-10000-including-security-prisoners>

⁹ Press TV, 29-03-2020, Iran Economic Outlook: IMF forecasts 6 percent drop in GDP in 2020, 28-04-2020, <http://www.payvand.com/news/20/apr/1023.html>

¹⁰ Hellenic Shipping News, 15-04-2020, Why impact of low oil prices on Iran is 'minimal'?, 29-04-2020, <https://www.hellenicshippingnews.com/why-impact-of-low-oil-prices-on-iran-is-minimal/>

¹¹ The Iran Primer, 22-04-2020, Iran's Oil Price Plummets, 29-04-2020, <https://iranprimer.usip.org/blog/2020/apr/22/iran%E2%80%99s-oil-prices-plummet>

Iran als opvangland

In Iran vormt de COVID-19 uitbraak niet alleen een risico voor de lokale populatie, maar ook voor de ongeveer 2,5 miljoen ongedocumenteerde arbeiders uit Afghanistan.¹² Vanwege de lockdown-maatregelen in Iran raken veel Afghanen in Iran hun werk kwijt. In maart keerden bijna 150.000 van hen terug naar Afghanistan, wat het risico voor verspreiding van het virus in Afghanistan sterk doet toenemen.¹³ Iraanse ziekenhuizen zouden geen Afghanen willen behandelen¹⁴, maar dit wordt ook weersproken.¹⁵ Vóór de coronacrisis waren er berichten dat Afghanen vanwege de slechte economische omstandigheden in Iran doortrokken naar Turkije.¹⁶

2.2.2.2 Irak

Onvrede en demonstraties

In het eerste tertaal vinden nog altijd verscheidene demonstraties plaats tegen werkloosheid en corruptie. Verder vonden demonstraties plaats o.a. tegen de Amerikaanse aanwezigheid in Irak, de benoeming van nieuwe premiers, geweld tegen demonstranten en vanaf eind februari tegen slechte gezondheidsvoorzieningen. Ook vonden enkele feministische marsen plaats. Iraakse regeringstroepen gebruikten buitensporig geweld tegen demonstranten¹⁷. Er vielen doden en gewonden. Ook onbekende gewapende groepen gebruikten excessief geweld tegen demonstranten met doden en gewonden tot gevolg. Vanaf half maart bleven protesten grotendeels uit wegens de verspreiding van het coronavirus in het land,¹⁸ maar zetten na twee maanden relatieve rust, voort.¹⁹ Sinds 1 oktober 2019 tot 21 maart 2020 verdwenen 123 personen volgens UNAMI, waarvan 98 personen werden gelokaliseerd en 25 personen vermist bleven of onbekend qua status. 490 dode activisten werden vastgesteld door UNAMI en 7.783 gewonden.²⁰

Nadat de Iraakse regering in november 2019 demissionair was geworden, faalden twee pogingen om een nieuwe regering te vormen onder leiding van kandidaat-premiers Allawi in februari en Zurfi in maart. Allawi luisterde niet naar de voorkeuren van politieke partijen, die om die reden zijn voorstel voor een regeringsploeg afwezen in het parlement. Zurfi werd door pro-Iraanse partijen gezien als te pro-Amerikaans. Begin april kwamen alle politieke partijen tot overeenstemming over een nieuwe regering onder leiding van premierkandidaat Kadhimi. Begin mei werd een nieuw kabinet geïnstalleerd.²¹

Spanningen tussen Iran en de V.S.

Er vonden ook in deze periode aanvallen over en weer plaats tussen/op door Iran gesteunde Iraakse milities en Amerikaans personeel in Irak.²²

¹² EASO (april 2020), Public special Report: Asylum Trends and COVID-19

¹³ The Iran Primer, 21-04-2020, COVID-19 Spreads from Iran to Afghanistan, 30-04-2020, <https://iranprimer.usip.org/blog/2020/apr/08/coronavirus-spreads-iran-afghanistan>

¹⁴ Middle East Eye, 20-03-2020, Coronavirus and Iran: Hospitals refusing to treat Afghans living in the country, 30-04-2020, <https://www.middleeasteye.net/coronavirus-iran-hospitals-refusing-treat-afghans>

¹⁵ RFE/RL, 17-04-2020, Afghan Doctor Fights On The Front Line Of Iran's Coronavirus Battle, 30-04-2020, <https://www.rferl.org/a/afghan-doctor-gholami-coronavirus-iran-battle-front-line/30561582.html>; Press TV, 08-04-2020, Afghans welcome Iran's aid for treatment of Afghan refugees, 30-04-2020, <https://www.presstv.com/Detail/2020/04/08/622595/Afghans-Iran-Aid-Treatment-Afghan-Refugees>

¹⁶ The Seattle Times, 23-01-2020, Caught in Iran crisis, Afghan refugees go to Turkey, 30-04-2020, <https://www.seattletimes.com/nation-world/caught-in-iran-crisis-afghan-refugees-go-to-turkey/>

¹⁷ Zie ook: UN Human Rights Office of the UN Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Iraq: UN details ordeal of abducted protesters, welcomes Government's promise to investigate and compensate*, 23 mei 2020: "numerous incidents involving additional violations and abuses targeting activists and protesters, including deliberate killings, shooting and knife attacks, threats and intimidation, and excessive and unlawful use of force at demonstration sites. [...]"

¹⁸ Diverse epic rapporten.

¹⁹ UN Human Rights Office of the UN Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Iraq: UN details ordeal of abducted protesters, welcomes Government's promise to investigate and compensate*, 23 mei 2020; al-Monitor, *Iraqi protests resume as new government builds support for reform*. 21 mei 2020.

²⁰ UN Human Rights Office of the UN Assistance Mission for Iraq (UNAMI), *Iraq: UN details ordeal of abducted protesters, welcomes Government's promise to investigate and compensate*, 23 mei 2020.

²¹ Aljazeera, *New government confirmed in Iraq after six months of uncertainty*, 7 mei 2020.

²² Epic, ISHM: JANUARY 23 – JANUARY 30, 2020; Epic, ISHM: FEBRUARY 13 – FEBRUARY 20, 2020; Epic, ISHM: FEBRUARY 20 – FEBRUARY 27, 2020; Epic, ISHM: MARCH 5 – MARCH 12, 2020; Epic, ISHM: MARCH 12 – MARCH 19, 2020; ISHM: MARCH 19 – MARCH 26, 2020; ISHM: MARCH 26 – April 2, 2020

Turkse bombardementen in het noorden van Irak

Turkije voerde meerdere malen bombardementen uit in het noorden van Irak gericht tegen de Koerdische Arbeiderspartij (PKK).²³ Bij een bombardement half april werden twee vrouwen gedood bij een veiligheidspost bij een vluchtelingenkamp nabij Makhmur.²⁴

Resterende ISIS-elementen

ISIS vormt in toenemende mate een bedreiging in betwiste gebieden in Irak, waar de verhoudingen tussen federale en Koerdische Regionale Overheid (KRG) troepen gespannen is.²⁵ Eind februari werd besloten tot meer samenwerking om de veiligheidsgaten te vullen die worden uitgebuit door ISIS.²⁶ De samenwerking kwam echter nog niet van de grond.²⁷ ISIS doodde verscheidene leden van de veiligheidstroepen in Irak alsook burgers in verschillende provincies. ISIS viel ook tweemaal het vluchtelingenkamp in Makhmur aan in januari en februari 2020.²⁸ In april namen de aanvallen van ISIS toe. ISIS had zich gehegroepeerd door het gebrek aan coördinatie tussen de veiligheidstroepen en de daardoor ontstane veiligheidsgaten. Hoofd van de VN Contraterrorisme-afdeling waarschuwde begin februari dat er nog tussen de 20.000 en 27.000 buitenlandse strijders in Syrië en Irak aanwezig zijn. Het Iraakse leger lanceerde een veiligheidsoperatie tegen ISIS in verschillende provincies tot aan de grenzen met Syrië en Jordanië²⁹ en voerde aanvallen uit op ISIS strijders, al dan niet met behulp van coalitie luchtsteun en mariniers.³⁰

De virusuitbraak kon mogelijk ook leiden tot een toename van activiteiten van ISIS en een toename van de door ISIS bezette gebieden. Allereerst is ISIS al sociaal geïsoleerd, wat kans op besmetting aanzienlijk verminderd. Ten tweede zijn ze, door hun levensstijl, goed voorbereid op een lockdown (o.a. eigen voedsel- en watervoorzieningen). Ten derde zijn de lokale troepen slecht toegerust en worden zij op het moment ingezet voor de handhaving van de lockdown.³¹ Sinds het begin van de Ramadan eiste ISIS de verantwoordelijkheid op voor meer dan 260 aanslagen in Irak, met een beweerde 426 doden en gewonden tot gevolg. Voornamelijk het Iraakse leger, politie en leden van paramilitaire groepen ten noorden en oosten van Bagdad waaronder de provincies Diyala en Kirkuk waren doelwit van de groep. Verder vonden intimidaties van lokale gemeenschappen plaats door het doden van civiele informanten, het in brand steken van agrarisch land en het vernietigen van elektriciteitspalen, terwijl de lokale veiligheidstroepen afgeleid waren door de pandemie.³² In mei werden nieuwe veiligheidsoperaties gelanceerd tegen ISIS in Irak met de arrestatie en doding van een paar hooggeplaatste ISIS-functionarissen tot gevolg.³³

Eind januari publiceerde UNAMI een evaluatierapport van het Iraaks rechtssysteem met betrekking tot terrorisme gerelateerde zittingen in Irak. Zij wees onder andere op het disproportioneel straffen (o.a. doodstraf voor lichte misdrijven). UNAMI waarschuwde de Iraakse autoriteiten dat dit soort onrechtvaardigheden veel Irakezen tot geweld bewoog en de omstandigheden schiepen voor de opkomst van ISIS.³⁴

²³ Meerdere rapporten van epic februari-maart 2020; Xinhua News Agency, *Turkish airstrikes kill 3 PKK members in northern Iraq: ministry*, 18 mei 2020.

²⁴ Epic, *ISHM: April 9 – APRIL 16, 2020*

²⁵ Epic, *ISHM: JANUARY 23 – JANUARY 30, 2020*.

²⁶ Epic, *ISHM: FEBRUARY 20 – FEBRUARY 27, 2020*.

²⁷ Epic, *ISHM: FEBRUARY 27 – MARCH 5, 2020*.

²⁸ Epic, *ISHM: JANUARY 30 – FEBRUARY 6, 2020*; Epic, *ISHM: FEBRUARY 13 – FEBRUARY 20, 2020*; Epic, *ISHM: FEBRUARY 20 – FEBRUARY 27, 2020*.

²⁹ Epic, *ISHM: FEBRUARY 6 – FEBRUARY 13, 2020*.

³⁰ Epic, *ISHM: FEBRUARY 20 – FEBRUARY 27, 2020*; *ISHM: MARCH 26 – April 2, 2020*; Epic, *ISHM: April 9 – APRIL 16, 2020*; *ISHM: April 16 – APRIL 23, 2020*; Epic, *ISHM: FEBRUARY 27 – MARCH 5, 2020*; *ISHM: MARCH 19 – MARCH 26, 2020*; *ISHM: April 16 – APRIL 23, 2020*; Epic, *ISHM: MARCH 5 – MARCH 12, 2020*.

³¹ EASO (april 2020), Public special Report: Asylum Trends and COVID-19

³² The Times, *Resurgent Isis launches 260 attacks during Ramadan*, 25 mei 2020.

³³ Asharq al-Awsat, *Iraq Military Spokesman to Asharq Al-Awsat: ISIS No Longer Poses a Threat*, 27 mei 2020; Arab News, *Iraq's counter-terrorism forces kill senior Daesh membe*, 27 mei 2020; Albawaba News, *Iraq's SF Destroys Three Daesh Vehicles*, 26 mei 2020; Australian Broadcasting Corporation Transcripts, *Marked rise in Islamic State attacks in Iraq with US withdrawal*, 18 mei 2020.

³⁴ Epic, *ISHM: JANUARY 23 – JANUARY 30, 2020*.

Terugkeer van en aantal ontheemden

In april 2020 meldde OCHA een ontheemdenbevolking van 1,4 miljoen personen in Irak. 4,7 miljoen ontheemden waren teruggekeerd.³⁵ Het aantal ontheemden in formele kampen was afgenomen en het aantal ontheemden buiten kampen was toegenomen door de voortdurende sluiting en consolidering van ontheemdenkampen.³⁶ Veel ontheemden hebben kampen verlaten uit angst voor veiligheidsscreenings (vooral in de provincie Ninewa) en/of voor onvrijwillige herplaatsing. Vaak raakten ontheemden hierdoor voor een tweede keer ontheemd, buiten kampomgevingen vanwege de onmogelijkheid succesvol terug te keren naar hun oorspronkelijke herkomstgebieden. Eind april woonden iets meer ontheemden in informele sites dan ontheemden in kampen.³⁷

Het totaal aantal terugkeerders naar Irak vanuit andere landen vanaf januari 2014 bedroeg eind 2019 ongeveer 4,6 miljoen Irakezen. De meesten hiervan keerden terug tussen augustus 2016 en april 2018 (bijna drie miljoen)³⁸

Eind januari 2020 rapporteerde OCHA dat 4,1 miljoen Irakezen 'in nood' leefden tegenover 6,7 miljoen in 2019, de meesten in de noordelijke provincies waaronder (en vooral in) de provincies in de Koerdische Autonome Regio (KAR).³⁹

Irak als opvangland

Vanaf oktober 2019 tot eind januari 2020 staken bijna 20.000 Syriërs de Iraakse grens over naar de KAR. Hiervan kregen ruim 8.500 Syriërs toestemming om buiten vluchtelingenkampen te verblijven. De nieuw aangekomen vluchtelingen die in kampen verblijven, zijn verdeeld over twee kampen. Er worden onder andere problemen ondervonden op het gebied van levensonderhoud en toegang tot formele scholen en hygiënediensten. De KAR huisvestte eind januari bijna 225.000 Syrische vluchtelingen.⁴⁰

2.2.2.3 Jemen

Er werd een staakt-het-vuren afgekondigd, om de COVID-19 uitbraak in Jemen te kunnen beheersen.⁴¹

Gevechten tussen de Houthis en de Saoedi-geleide coalities zijn desondanks de laatste maanden in hevigheid toegenomen. Half januari namen de gevechten tussen de Houthis en de coalitie toe waarbij de Houthis nieuwe gebieden in het noorden van Jemen veroverden en op het punt stonden om de provincie Marib aan te vallen.⁴² De Houthis worden er door de internationaal erkende regering van Jemen van beschuldigd het staakt-het-vuren veelvuldig te hebben geschonden. Meer dan de helft van de ziekenhuizen in de hoofdstad Sana'a zou zijn gebombardeerd, voor een groot deel als gevolg van de luchtaanvallen van de Saoedi-geleide coalitie. Volgens de laatste berichten zouden leden van Al-Qaeada in the Arabian Peninsula (AQAP) en IS zich van de provincie al Bayda naar de provincie Marib hebben verplaatst. Ook zouden er gevechten tussen de Houthis en de troepen van de internationaal erkende Jemenitische regering hebben plaatsgevonden in de provincie al Bayda. In de provincie Taiz zijn gevechten tussen Houthi-strijders onderling gemeld. Verder zou het leger van de internationaal erkende Jemenitische regering in de provincie Hodeida een aanval van de Houthis hebben afgeweerd.⁴³

³⁵ OCHA, IRAQ, *Humanitarian Snapshot (April 2020)*; OCHA Iraq *Humanitarian Bulletin (April 2020)*.

³⁶ OCHA Iraq *Humanitarian Bulletin (April 2020)*; Epic, ISHM: JANUARY 23 – JANUARY 30, 2020.

³⁷ OCHA Iraq *Humanitarian Bulletin (April 2020)*.

³⁸ Epic, ISHM: JANUARY 30 – FEBRUARY 6, 2020.

³⁹ Epic, ISHM: JANUARY 23 – JANUARY 30, 2020; Epic, ISHM: FEBRUARY 13 – FEBRUARY 20, 2020.

⁴⁰ Epic, ISHM: JANUARY 23 – JANUARY 30, 2020.

⁴¹ The New York Times, *Saudi Arabia Declares Cease-Fire in Yemen, Citing Fears of Coronavirus*, 8 april 2020,

<https://www.nytimes.com/2020/04/08/world/middleeast/saudi-yemen-ceasefire-coronavirus.html>

⁴² Security Council Report April 2020 Monthly Forecast, *Yemen*, 31 maart 2020, <https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2020-04/yemen-17.php>

⁴³ Critical Threats, *A regularly updated review of both Yemen and the Horn of Africa covering topics related to security, governance, and militant activity*, 29 april 2020, <https://www.criticalthreats.org/briefs/gulf-of-aden-security-review/gulf-of-aden-security-review-april-29-2020>

Omdat testmateriaal ontbreekt, is vooralsnog slechts één geval van COVID-19 bekend. De VN vreest dat het virus ongeveer 93% van de bevolking zal infecteren.⁴⁴

2.2.2.4 Syrië

De strijd in de regio-Idlib in het noordwesten van Syrië ging ook in de eerste maanden van 2020 door. Door het verder oprukken van het Syrische leger, met hulp van Russische luchtsteun, raakten bijna een miljoen personen op de vlucht binnen de regio-Idlib. Zij trokken verder het gebied in richting Turkse grens. Turkije hield de grens gesloten, de vluchtelingen bleven dus noodgedwongen aan de Syrische kant van de grens.⁴⁵ Er was sprake van voortdurende gevechten tussen regeringsstrijdkrachten en geallieerden enerzijds en gewapende opposanten anderzijds. Die gevechten vonden plaats zonder significante onderbrekingen met honderden burgerslachtoffers en immense schade aan de civiele infrastructuur tot gevolg. Ondertussen neemt de hongersnood significant toe.⁴⁶

Eind februari kwamen 34 Turkse militairen om het leven bij een luchtaanval in de regio-Idlib en in de dagen erna nog enkele tientallen bij vergelijkbare aanvallen. Turkije reageerde met het neerschieten van drie Syrische gevechtsvliegtuigen en het bestoken van Syrische grondtroepen met drone-aanvallen.⁴⁷

Op 5 maart kwamen de presidenten Erdogan, Poetin en Assad een staakt-het-vuren overeen. Ondanks schendingen hiervan door zowel gewapende oppositie als het Syrisch leger lijkt het bestand redelijk te worden nageleefd. Zowel het Syrische leger als het Turkse leger hebben meer troepen in het gebied gestationeerd. Dit leidde tot aanvallen van de extremistische groepen op Turkse militairen.⁴⁸

Een sit-in protest tegen gezamenlijk Turkse-Russische patrouilles leidde tot arrestaties over en weer van en door leden van de extremistische Hay'at Tahrir al-Sham en door Turkije gesteunde strijders.⁴⁹

In het zuiden van Syrië zitten 12.000 vluchtelingen vast in het Rukban-camp. De humanitaire omstandigheden in dit ontheemdenkamp in de woestijn vlakbij de grens met Jordanië en Irak bleven verslechteren. Kinderen stierven als gevolg van, volgens de IICISyria te voorkomen redenen¹, zoals door de kou in de winter en door ondervoeding. Er was nauwelijks sprake van hulpverlening. Goederen werden het kamp in gesmokkeld. De grens naar Jordanië is gesloten en de Syrische autoriteiten lieten maar mondjesmaat hulp door.⁵⁰ Voedsel komt alleen binnen via smokkelaars en de enige medische post is gesloten vanwege de COVID-19-crisis.⁵¹

⁴⁴ The Guardian, *Fighting escalates in Yemen despite coronavirus 'ceasefire'*, 14 april 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/14/fighting-escalates-in-yemen-despite-coronavirus-ceasefire>

⁴⁵ The New Arab, 19-02-2020, For Syrians fleeing Idlib, there's nowhere left to run, 27-04-2020, <https://english.alaraby.co.uk/english/comment/2020/2/19/for-syrians-fleeing-idlib-theres-nowhere-left-to-run> ; Voice of America, 22-02-2020, Idlib's Displaced Head East in Massive Syrian Exodus, 27-04-2020, <https://www.voanews.com/extremism-watch/idlibs-displaced-head-east-massive-syrian-exodus> ; CNN, 17-02-2020, Syrians are in a desperate race to outrun a brutal regime offensive, 27-04-2020, <https://edition.cnn.com/2020/02/17/middleeast/idlib-syria-offensive-intl/index.html>

⁴⁶ The New Arab, 19-02-2020, For Syrians fleeing Idlib, there's nowhere left to run, 27-04-2020, <https://english.alaraby.co.uk/english/comment/2020/2/19/for-syrians-fleeing-idlib-theres-nowhere-left-to-run> ; Voice of America, 22-02-2020, Idlib's Displaced Head East in Massive Syrian Exodus, 27-04-2020, <https://www.voanews.com/extremism-watch/idlibs-displaced-head-east-massive-syrian-exodus> ; CNN, 17-02-2020, Syrians are in a desperate race to outrun a brutal regime offensive, 27-04-2020, <https://edition.cnn.com/2020/02/17/middleeast/idlib-syria-offensive-intl/index.html>

⁴⁷ Ahval, 25-03-2020, Lessons from Turkey's military campaign in Syria's Idlib, 27-04-2020, <https://ahvalnews.com/turkey-syria/lessons-turkeys-military-campaign-syrias-idlib>

⁴⁸ Al-Monitor, 31-03-2020, Is Turkey ready to take on jihadis in Syria's Idlib?, 27-04-2020, <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4C6pni6UNp8J:https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/03/syria-idlib-ceasefire-russia-turkey-regime-jihadists.html&hl=nl&gl=nl&strip=1&vwsr=0>

⁴⁹ Middle East Eye, 14-04-2020, Turkish crackdown on Idlib protest exposes Syrian rebel divisions, 27-04-2020, <https://www.middleeasteye.net/news/turkish-crackdown-idlib-protest-exposes-syrian-rebel-divisions>

⁵⁰ The New Arab, 19-02-2020, For Syrians fleeing Idlib, there's nowhere left to run, 27-04-2020, <https://english.alaraby.co.uk/english/comment/2020/2/19/for-syrians-fleeing-idlib-theres-nowhere-left-to-run> ; Voice of America, 22-02-2020, Idlib's Displaced Head East in Massive Syrian Exodus, 27-04-2020, <https://www.voanews.com/extremism-watch/idlibs-displaced-head-east-massive-syrian-exodus>

De officiële COVID-19-cijfers in Syrië zijn laag. De autoriteiten hebben lockdown-maatregelen genomen. Medici maken zich zorgen: de gezondheidszorg in regeringsgebied en oppositiegebied is fragiel, bij lange na niet toereikend en de bevolking is door de jarenlange oorlog verzwakt.⁵²

De parlementaire verkiezingen die gehouden zouden worden op 13 april, zijn door de COVID-19 uitbraak opnieuw uitgesteld naar 19 juli 2020.⁵³

Syrische vluchtelingen in Jordanië

Op 5 april 2020 waren er 656.213 Syrische vluchtelingen geregistreerd in Jordanië. Daarvan 124.019 in kampen en 532.194 buiten kampen. Deze aantallen zijn al jaren tamelijk constant.⁵⁴ Onofficiële schattingen spreken over meer dan een miljoen Syrische vluchtelingen in Jordanië.⁵⁵

Tussen 2016 en 2020 hadden in totaal bijna 171.000 Syrische mannen en 8.500 Syrische vrouwen een werkvergunning gekregen. Het merendeel blijft echter in de informele sector werken waar zij zeer kwetsbaar zijn. De huidige covid-19 crisis verergert hun situatie waar maatregelen toegang tot werk belemmeren, zonder sociale vangnetten. Verder geldt voor Syriërs dat hun werk wordt gereguleerd door de Jordaanse Labour Law, dat zij in veel sectoren niet mogen werken waaronder de gezondheidszorg, onderwijs, engineering en technische beroepen en geldt dat zij een bedrijf kunnen registreren en runnen.⁵⁶

Medio maart plaatste Jordanië de vluchtelingenkampen Zaatari (76.000 inwoners) en Azraq (35.000 inwoners) in lockdown vanwege COVID-19.⁵⁷

De Europese Commissie vermeldt op basis van VN-gegevens dat in Jordanië 78% van de Syriërs buiten de vluchtelingenkampen onder de armoedegrens leeft; dat zes van tien Syriërs van werkende leeftijd werkloos zijn en dat een meerderheid van de Syrische gezinnen afhankelijk is van humanitaire hulp, in een periode van economische krimp en korten op donorhulp. Om dit op te vangen bezuinigen gezinnen op maaltijden, gezondheidszorg en onderwijs.⁵⁸

Jordanië voerde op 18 maart een landelijke lockdown met avondklok in en begon op 19 april met het weer langzaam opheffen hiervan in de hoop om de economie weer op gang te krijgen, te beginnen in de zuidelijke stad Aqaba.⁵⁹

Syrische vluchtelingen in Libanon

Op 31 januari 2020 waren er 910.256 Syrische vluchtelingen geregistreerd in Libanon, verdeeld over 208.524 huishoudens. Sinds medio 2015 (1,1 miljoen geregistreerden) is er een langzame afname van het aantal geregistreerde Syrische vluchtelingen.⁶⁰

In Libanon neemt de druk vanuit de bevolking en vanuit de autoriteiten op Syrische vluchtelingen om terug te keren naar Syrië toe. Hierdoor keren kleine aantallen Syriërs terug. De meerderheid blijft echter grote bezwaren zien: dienstplicht, reservistendienst, detentie, marteling, veiligheidssituatie, leefomstandigheden, huizen verwoest of onteigend. Zo lang dit zo blijft zullen de meeste Syriërs in Libanon willen blijven, ook onder steeds moeilijker omstandigheden, of

head-east-massive-syrian-exodus ; CNN, 17-02-2020, Syrians are in a desperate race to outrun a brutal regime offensive, 27-04-2020, <https://edition.cnn.com/2020/02/17/middleeast/idlib-syria-offensive-intl/index.html>

⁵¹ The New Arab, 26-04-2020, Syria Weekly: Conditions worsen in Syria's forgotten refugee camp, 27-04-2020,

<https://english.alaraby.co.uk/english/indepth/2020/4/26/syria-weekly-conditions-worsen-in-syrias-forgotten-refugee-camp>

⁵² Aljazeera, 13-04-2020, Coronavirus 'disaster in the making' in war-torn Syria, 27-04-2020,

<https://www.aljazeera.com/news/2020/04/coronavirus-disaster-making-war-torn-syria-200413072258750.html>

⁵³ Middle East Monitor, 08-05-2020, Syria president issues decree to postpone parliamentary elections for second time, 22-05-2020,

<https://www.middleeastmonitor.com/20200508-syria-president-issues-decree-to-postpone-parliamentary-elections-for-second-time/>

⁵⁴ UNHCR, 05-04-2020, Syria Regional Refugee Response Jordan, 26-04-2020, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/36>

⁵⁵ World Food Program USA, 14-11-2019, 10 Facts About the Syrian Refugee Crisis in Jordan, 26-04-2020,

<https://www.wfpusa.org/stories/10-facts-about-the-syrian-refugee-crisis-in-jordan/#>

⁵⁶ UNHCR, januari 2020, Jordan: Economic Inclusion of Syrian Refugees (January 2020), 26-04-2020,

<https://reliefweb.int/report/jordan/jordan-economic-inclusion-syrian-refugees-january-2020>

⁵⁷ The National, 16-03-2020, Coronavirus: Jordan closes off Syrian refugee camps to contain virus, 26-04-2020,

<https://www.thenational.ae/world/mena/coronavirus-jordan-closes-off-syrian-refugee-camps-to-contain-virus-1.993381>

⁵⁸ European Commission, 03-02-2020, European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations Jordan, 26-04-2020,

https://ec.europa.eu/echo/where/middle-east/jordan_en

⁵⁹ Al-Monitor, 21-04-2020, Jordan eases lockdown, focuses on opening economy, 27-04-2020,

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Xn-5N-OnYgJ:https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/04/jordan-coronavirus-ease-lockdown-economy-aqaba-.html&hl=nl&gl=nl&strip=1&vwsr=0>

⁶⁰ UNHCR, 31-01-2020, Syria Regional Refugee Response, 27-04-2020, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/71>

willen vertrekken naar een derde land.⁶¹ De zware economische crisis in Libanon heeft ook gevolgen voor de Syrische vluchtelingen: verlies van werk en ongunstige wisselkoersen. Een voormalige Libanese minister stelt dat de oplossing voor de economische crisis bestaat uit het terugsturen van de vluchtelingen en dat de helft van de hulp aan de vluchtelingen naar de Libanese staat zou moeten gaan.⁶²

In maart 2020, met de uitbraak van COVID-19, is uitzetting van vluchtelingen opgeschort. Toenemende push factoren in de Libanese context dragen volgens UNHCR echter bij aan risico's voor vroegtijdige terugkeer-beslissingen. Volgens UNHCR zijn er in 2019 22,728 Syrische vluchtelingen vrijwillig teruggekeerd (UNHCR, 2020). Terugkeer dient vrijwillig, waardig en veilig te zijn. Dit is volgens UNHCR momenteel niet aan de orde.

Een expert van de Danish Refugee Council (DRC) beschrijft de trend dat mannen hun vrouw en kinderen naar Syrië sturen omdat ze de kosten voor het gezin in Libanon niet meer kunnen opbrengen.⁶³

Syrische vluchtelingen in de vele informele kampen maken zich zorgen over de mogelijke verspreiding van COVID-19 in de kampen. Door overbevolking is social distancing niet mogelijk en andere beschermende maatregelen zijn door geldgebrek of slechte hygiënische omstandigheden niet mogelijk.⁶⁴ Meerdere Libanese gemeenten hebben voor Syrische vluchtelingen extra beperkende COVID-19 maatregelen ingevoerd waardoor hun bewegingsvrijheid is beperkt.⁶⁵

2.2.2.5 Turkije

Politieke ontwikkelingen

Op 24 april, op de eerste vrijdag van de maand Ramadan deed het hoofd van Diyanet, het Directoraat voor Religieuze Zaken, imam Ali Erbaş, de uitspraak dat homoseksualiteit de oorzaak was van ziekte en het verderf bracht aan een hele generatie. In zijn preek stelde hij dat er honderden zo niet duizenden mensen wegens hun geaardheid in aanraking komen met HIV en overspel. Hij riep de gelovigen op om gezamenlijk de strijd aan te gaan tegen deze vorm van verderf.⁶⁶ President Erdoğan heeft de maandag daarop het hoofd van Diyanet openbaar gesteund. De Balie van Advocaten te Ankara beschuldigde het hoofd van Diyanet van het aanzetten tot haat tegen homoseksuelen, maar de regering reageerde met de stelling dat iedere kritiek op het hoofd van Diyanet een aanval tegen de staat was. Het Openbaar Ministerie heeft een strafrechtelijk onderzoek gestart tegen de Balie van Advocaten in Ankara.⁶⁷

Arrestaties en veroordelingen

In februari 2020 heeft het Turkse Openbaar Ministerie de arrestatie van 700 personen geëist op verdenking van betrokkenheid bij de Gülenbeweging. Onder deze 700 personen bevinden zich onder andere functionarissen uit het leger en justitie. Ongeveer 100 personen zouden zijn gedetineerd. Het Turkse Openbaar Ministerie zou daarbij nog een 467 arrestatiebevelen hebben

⁶¹ International Crisis Group, 13-02-2010, Easing Syrian Refugees' Plight in Lebanon, 27-04-2020, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/lebanon/211-easing-syrian-refugees-plight-lebanon>

⁶² Syria direct, 10-03-2020, As the nation defaults, Lebanon turns its back on Syrian refugees, 27-04-2020, <https://syriadirect.org/news/as-the-nation-defaults-lebanon-turns-its-back-on-syrian-refugees/>

⁶³ The Arab Weekly, 08-04-2020, Few Syrian refugees return home despite Lebanon's economic crises, 27-04-2020, <https://the arabweekly.com/few-syrian-refugees-return-home-despite-lebanons-economic-crises>

⁶⁴ Al-Monitor, 08-04-2020, How is Lebanon dealing with refugee camps amid coronavirus outbreak?, 27-04-2020, <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9aY2rYsFxoQJ:https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/04/lebanon-syrian-palestinian-refugee-camps-coronavirus.html&hl=nl&gl=nl&strip=1&vwsrc=0>

⁶⁵ Human Rights Watch, 02-04-2020, Lebanon: Refugees at Risk in COVID-19 Response, 27-04-2020, <https://www.hrw.org/news/2020/04/02/lebanon-refugees-risk-covid-19-response>

⁶⁶ Reuters, Turkish ruling party, lawyers clash over cleric comments on homosexuality, 27 april 2020, <https://www.reuters.com/article/us-turkey-rights-homosexuality/turkish-ruling-party-lawyers-clash-over-cleric-comments-on-homosexuality-idUSKCN2291LE>

⁶⁷ New York Times, Erdogan Backs Cleric Who Claims Homosexuality Brings Disease, 27 april 2020, <https://www.nytimes.com/aponline/2020/04/27/world/europe/ap-eu-turkey-gay-rights.html> en France24, Erdogan defends Turkey religious chief's anti-gay sermon, 27 april 2020, <https://www.france24.com/en/20200427-erdogan-defends-turkey-religious-chief-s-anti-gay-sermon>

uitgevaardigd tegen vermeende leden van de Gülenbeweging, waartegen in 2009 een onderzoek liep wegens fraude bij examens van de politieopleidingen.⁶⁸

Covid-19

Per 25 mei zijn er in Turkije 156.827 COVID-19 besmettingen in Turkije en zover bekend 4.340 doden. De epidemie zorgt daarnaast voor een verslechtering van de toch al slechte economische situatie. Het IMF voorspelt dat de economie in 2020 nog eens met 5% zal gaan krimpen.⁶⁹

Turkije als opvang- en transitland

In Turkije verblijven er op dit moment naar schatting 4,1 miljoen vluchtelingen waarvan er 3.7 miljoen afkomstig zijn uit Syrië. Vluchtelingen in Turkije hebben door de lockdown een moeilijke economische situatie, wat mogelijk een pushfactor is voor doorreis naar Europa.⁷⁰

2.2.3 Afrika

2.2.3.1 Algerije

Recht om te demonstreren beperkt

In februari 2020 bestond de Hirak-beweging een jaar. Vanaf 2019 gingen aanhangers elke week de straat op om te protesteren voor verregaande politieke hervormingen, een regering bestaande uit nieuwe leden zonder banden met de oude regering en een burgerstaat in plaats van een militaire staat. De demonstraties gingen door na de verkiezing van de nieuwe president in december 2019.⁷¹ Op 17 maart 2020 verbood de Algerijnse regering samenkomsten op straat, om verspreiding van het coronavirus te voorkomen.⁷² De leiders van de Hirak beweging riepen demonstranten op om alleen nog online te demonstreren. De Algerijnse autoriteiten treden steeds harder op tegen de demonstranten en veel van hen zijn opgepakt.⁷³ Vooraanstaande Hirak-figures zoals Karim Tabbou en Abdelouahab Farsaoui, werden respectievelijk op 24 maart en 6 april, elk tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens vage beschuldigingen als "het schaden van de nationale eenheid".⁷⁴ Tabbou wacht in juni nog een nieuw proces voor het "schaden van de integriteit van het nationale grondgebied" vanwege een toespraak die hij hield. Hij kan hiervoor tot 10 jaar gevangenisstraf krijgen.⁷⁵ Op 1 april werden 5.037 gevangenen vrijgelaten door een presidentieel decreet om overbevolking in de gevangenis tijdens de COVID-19-pandemie te verminderen. Hirak-activisten werden niet vrijgelaten.⁷⁶

Journalisten lastiggevallen

Journalisten zijn door de autoriteiten lastiggevallen vanwege hun publicaties over de Hirak-protesten. Twee onafhankelijke online media, Maghreb Emergent en RadioMPost, zijn geblokkeerd. TV5 Monde correspondent Khaled Drareni werd op 27 maart gearresteerd, en beschuldigd van het 'schaden van de integriteit van het nationale grondgebied' en het 'aanzetten tot een ongewapende bijeenkomst' en kan hiervoor 10 jaar gevangenisstraf krijgen.⁷⁷

⁶⁸ Reuters, *Turkey ramps up Gulen crackdown with nearly 700 arrests*, 18 februari 2020, <https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-gulen/turkey-ramps-up-gulen-crackdown-with-nearly-700-arrests-idUSKBN20C0ES>

⁶⁹ Coronavirus economic shocks could prove catalyst for Erdoğan's political decline (10 mei 2020). The Guardian.

<https://www.theguardian.com/world/2020/may/10/coronavirus-leaves-turkeys-president-with-nobody-else-to-blame>

⁷⁰ EASO (april 2020), Public special Report: Asylum Trends and COVID-19

⁷¹ Al Arabiya, *Algeria police arrest anti-government demonstrators*, 7-3-2020, <https://english.alarabiya.net/en/News/north-africa/2020/03/07/Algeria-police-arrest-anti-government-demonstrators->

⁷² Reuters, *Algeria bans street marches due to virus; some protesters unswayed*, 17-3-2020, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-algeria-protests/algeria-bans-street-marches-due-to-virus-some-protesters-unswayed-idUSKBN2143UH>

⁷³ Al Araby, *Algerian satirical meme creator arrested for criticising president in coronavirus crackdown*, 29-4-2020, <https://english.alaraby.co.uk/english/news/2020/4/29/algeria-arrest-meme-creator-in-crackdown-on-free-speech>

⁷⁴ Human Rights Watch, *During Pandemic, Algeria Tightens Vise on Protest Movement*, 29-4-2020, <https://www.hrw.org/news/2020/04/29/during-pandemic-algeria-tightens-vise-protest-movement>

⁷⁵ Amnesty International, *Algeria: End repression against Hirak activists and journalists amid COVID-19*, 27-4-2020, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/04/algeria-end-repression-against-hirak-activists-and-journalists-amid-covid19/>

⁷⁶ Human Rights Watch, *During Pandemic, Algeria Tightens Vise on Protest Movement*, 29-4-2020, <https://www.hrw.org/news/2020/04/29/during-pandemic-algeria-tightens-vise-protest-movement>

⁷⁷ Amnesty International, *Algeria: End repression against Hirak activists and journalists amid COVID-19*, 27-4-2020, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/04/algeria-end-repression-against-hirak-activists-and-journalists-amid-covid19/>

Algerije als transitland

In een poging de verspreiding van Covid-19 onder controle te houden, zijn honderden migranten uit Afrika bezuiden de Sahara meer dan drie weken opgesloten in een kamp in het noorden van Niger, waar ze wachten op repatriëring nadat ze uit Algerije zijn gezet. De honderden ongedocumenteerde migranten die illegaal in Algerije werkten, werden door de Algerijnse autoriteiten naar de grens met Niger gestuurd in het Assamaka kamp en later naar het Arlit kamp. Op 20 april braken protesten uit in het Arlit kamp, vanwege slechte leefomstandigheden.⁷⁸ Op 3 februari heeft de Spaanse politie een netwerk van 26 mensensmokkelaars opgerold. De groep zou meer dan 900 migranten van Algerije naar Spanje hebben vervoerd in 2019 en daarmee minstens 1,5 miljoen euro hebben verdiend.⁷⁹

2.2.3.2 Marokko

Marokko als herkomstland

Marokko heeft strenge maatregelen getroffen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Momenteel zijn alle grenzen van het land gesloten. Mensen mogen niet de straat op zonder een verklaring van de Marokkaanse autoriteiten en er geldt een avondklok.⁸⁰

In de afgelopen maanden hebben er verschillende arrestaties plaatsgevonden van personen die werden beschuldigd van het verspreiden van nepnieuws. Zo werd ook een vlogster uit Fes gearresteerd en veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf, nadat ze in een video had opgeroepen tot het boycotten van de regels in het land daar het coronavirus volgens haar niet zou bestaan.⁸¹

Sinds medio april heerst er angst onder de Marokkaanse LHBT-gemeenschap naar aanleiding van een oproep van een Instagram influencer om gebruik te maken van LHBT-dating-apps om zo personen uit de LHBT-gemeenschap te kunnen 'exposen'. Voor LHBT personen in Marokko kan het uitkomen van hun seksuele geaardheid bijvoorbeeld leiden tot verbanning door hun familie, uitzetting uit huis en/of ontslag.⁸²

Marokko als transitland

De voorheen populaire migratieroute via de Straat van Gibraltar lijkt plaats te hebben gemaakt voor alternatieve routes. Eén van deze routes is de route via Mauritanië, maar ook via de Westelijke Sahara, naar de Canarische eilanden. Volgens de Spaanse autoriteiten bereikten in januari 2020 708 migranten de Canarische eilanden in vergelijking met 40 migranten in 2019. Nu Marokko illegale migratie tegen probeert te gaan (in 2019 werden 74.000 pogingen van illegale migratie voorkomen), proberen migranten ook via de noordkust van Algerije Spanje te bereiken.⁸³

2.2.3.3 Libië

De strijd om Tripoli ging voort

Het offensief richting Tripoli, zetel van de door de VN erkende Regering van Nationale Overeenkomst (GNA), door troepen van het Libische Nationale Leger (LNA) onder leiding van generaal Khalifa Haftar en gesteund door de regering in het oosten van Libië, ging afgelopen maanden voort. Het GNA had in januari hulp gekregen van een paar duizend Syrische strijders en het Turkse leger met Turkse luchtafweersystemen bij het Mitiga vliegveld van Tripoli (een ander vliegveld dan de geopende Tripoli Internationale luchthaven). Lokale milities sloten in januari onder andere alle olieterminals en -velden die onder controle van het LNA stonden waardoor olie-

⁷⁸ France24, *Migrants in Niger protest seemingly endless quarantine*, 28-4-2020, <https://observers.france24.com/en/20200428-migrants-niger-protest-quarantine-without-end-covid19>

⁷⁹ Infomigrants, *Spanish police arrest 26 for human smuggling*, 4-2-2020, <https://www.infomigrants.net/en/post/22552/spanish-police-arrest-26-for-human-smuggling>

⁸⁰ De Volkskrant, *In sommige landen is de politie net zo dodelijk als het coronavirus*, d.d. 28 april 2020, gevonden op: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/in-sommige-landen-is-de-politie-net-zo-dodelijk-als-het-coronavirus~b53c3f01/>

⁸¹ Idem.

⁸² Deutsche Welle, *Morocco's LGBT community faces death threats after online outing*, d.d. 22 april 2020, gevonden op: <https://www.dw.com/en/moroccos-lgbt-community-faces-death-threats-after-online-outing/a-53210537>, Human Rights Watch, *Morocco: Online Attacks Over Same-Sex Relations*, d.d. 27 april 2020

⁸³ Info Migrants, *Migrant arrivals increase in Spain's Canary Islands*, d.d. 5 februari 2020, gevonden op: <https://www.infomigrants.net/en/post/22572/migrant-arrivals-increase-in-spain-s-canary-islands>, Aljazeera, *Dozens of migrants missing off Canary Isles*, d.d. 19 februari 2020, gevonden op: <https://www.aljazeera.com/news/2020/02/dozens-migrants-missing-canary-isles-200219165729598.html>

export stopte, in opdracht van het LNA naar verluidt uit protest tegen Turkse interventie in het conflict. Ondanks een herhaalde oproep tot respecteren van het wapenembargo vonden eind januari wapen- en personeel leveranties aan het GNA en het LNA plaats. Ondanks versterkingen door het Turkse leger en geallieerde Syrische strijders naderde het LNA verder de hoofdstad Tripoli en veroverde het LNA de kuststad Sirte ten oosten van Tripoli. Bij de aanvallen vielen meerdere malen burgerdoden. Door aanvallen in maart kwam het grootste deel van de westelijke regio's van Libië onder controle van het LNA. Wel nam het GNA half april de stad Sabratha en twee andere steden ten oosten ervan in, welke een jaar onder LNA controle had gestaan. Hiermee stond Tripoli weer in connectie met de Tunesische grens.⁸⁴ Er waren berichten van executies door het GNA. Het LNA zou honderden gevangenen vrijgelaten hebben voordat het zich terugtrok.⁸⁵ Het GNA nam in april zeven andere steden en dorpen ten zuiden van dit gebied in. Ten zuidoosten van Tripoli vonden wederzijdse heroveringen plaats. Het LNA was opgerukt tot in (buiten)wijken van Tripoli.⁸⁶ Sinds 24 april stond Tripoli en vooral het Mitiga vliegveld bijna dagelijks onder vuur. 7 Mei voerden pro-LNA troepen zware aanvallen uit op het centrum van Tripoli waaronder de zeehaven en in de nabijheid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Turkse ambassade.⁸⁷ In mei drong het GNA het LNA uit delen van zuidelijk Tripoli⁸⁸ en veroverde het GNA een belangrijke luchthaven en verscheidene belangrijke steden op het LNA en drong het LNA hiermee terug. Grote hoeveelheden wapens, materiaal en strijders bleven vanuit het buitenland Libië ingevoerd worden.⁸⁹

Gevolgen voor burgers van de strijd in het noordwesten van Libië

United Nations Support Mission in Libya (UNSMIL) uitte 15 april haar bezorgdheid over de willekeurige raketbestaking van Tripoli door het LNA. Veel raketten landden op woonwijken waardoor slachtoffers gevallen zijn.⁹⁰ 20 april uitte UNSMIL haar bezorgdheid over de verslechterende humanitaire situatie in Tripoli en omgeving door de intensivering van gevechten en de toename in willekeurige beschietingen op door burgers bewoonde gebieden. Op 17 april werd het Royal Hospital in Tripoli geraakt en geëvacueerd. UNSMIL uitte daarnaast haar bezorgdheid over de verslechterende humanitaire situatie in Tarhuna door de militaire escalatie in en rond de stad. UNSMIL meldde berichten over arbitraire arrestaties van burgers en de mishandeling van burgers en strijders in Tarhuna.⁹¹ Op 5 april doodde de 9de Brigade geaffilieerd aan het LNA negen burgers en vernietigde zeven huizen na uitzetting van de families en ontvoering van zeven vrouwen die nog vermist werden in mei. Militaire operaties in en rond Tarhuna veroorzaakten nieuwe ontheemding. Een aan de GNA gelieerde compagnie liet half april ruim vierhonderd gevangenen onwettig vrij. De GNA voerde aanvallen uit in april en mei op voertuigen met voedsel, goederen en brandstof met schade en burgerslachtoffers tot gevolg. Meer ziekenhuizen werden getroffen door aanvallen, in Tripoli en één in Benghazi, leidend tot evacuatie. De V.N. uitte ook zorgen om aanvallen op burgers, ontheiliging van lichamen en retributie waaronder plundering, diefstal en het in brand steken van openbaar en privé bezit in westerse kuststeden die onlangs door GNA troepen zijn veroverd.⁹² Vitale diensten werden ook betrokken in de strijd. Zo werd de elektriciteit afgesneden in Tarhuna, de gasvoorziening in de stad Khoms en naar energiestations en watervoorraden geblokkeerd.⁹³ De economische situatie is

⁸⁴ Polgeonow, *Libyan Civil War Map & Timeline: LNA Takes Sirte - January 2020*, 27 januari 2020 en *Libyan Civil War Map & Timeline: GNA Takes Sabratha - April 2020*, 23 april 2020.

⁸⁵ Polgeonow, *Libyan Civil War Map & Timeline: GNA Takes Sabratha - April 2020*, 23 april 2020; UNSMIL, *UNSMIL alarmed by continuing escalation; condemns acts of retribution in western coastal cities, indiscriminate shelling of Tripoli*, 15 april 2020.

⁸⁶ Polgeonow, *Libyan Civil War Map & Timeline: GNA Takes Sabratha - April 2020*, 23 april 2020.

⁸⁷ UNSMIL, *Acting SRSG Stephanie Williams Briefing to the Security Council - 19 May 2020*.

⁸⁸ Al-Monitor, *Libya's GNA takes back more of southern Tripoli from Hifter*, 22 mei 2020.

⁸⁹ Al-Monitor, *Intractable war in Libya risks becoming the next Syria: French foreign minister*, 27 mei 2020; Al-Monitor, *Libya's GNA takes back more of southern Tripoli from Hifter*, 22 mei 2020.

⁹⁰ UNSMIL, *UNSMIL alarmed by continuing escalation; condemns acts of retribution in western coastal cities, indiscriminate shelling of Tripoli*, 15 april 2020.

⁹¹ UNSMIL, *UNSMIL Expresses Grave Concerns over the Deteriorating Humanitarian Situation in Tripoli and its Surroundings, and in Tarhouna*, 20 april 2020.

⁹² UNSMIL, *Acting SRSG Stephanie Williams Briefing to the Security Council - 19 May 2020*.

⁹³ UNSMIL, *UNSMIL Expresses Grave Concerns over the Deteriorating Humanitarian Situation in Tripoli and its Surroundings, and in Tarhouna*, 20 april 2020; UNSMIL, *Acting SRSG Stephanie Williams Briefing to the Security Council - 19 May 2020*; *United Nations Support Mission in Libya Report of the Secretary-General*, 5 mei 2020.

(verder) verslechterd door achteruitgelopen olie-inkomsten, ambtenarensalarisverlagingen en inflatie.⁹⁴

Half mei rapporteerde de V.N. dat er 400.000 ontheemde Libiërs waren en sinds de aanval op Tripoli begon 201.000 Libiërs ontheemd waren geraakt, vooral in en om de hoofdstad.⁹⁵

Eind maart rapporteerde de V.N. dat er 356 burgerdoden waren gevallen door de gevechten rond Tripoli sinds 1 april 2019 en 329 gewonden. Rond de 149.000 mensen in en rond Tripoli waren hun huizen ontvlucht. 345.000 burgers verbleven in frontlinie gebieden.⁹⁶ Tussen 1 april en 18 mei vielen ten minste 58 dodelijke en 190 gewonde burgerslachtoffers. De meesten van het totaal aantal burgerslachtoffers vielen door toedoen van het LNA.⁹⁷

Verdwijningen

UNSMIL meldde half maart een toename in het aantal ontvoeringen en gedwongen verdwijningen in Libië door gewapende groepen. Het meldt honderden gedwongen verdwijningen, martelingen, moorden en ontheemding van families in Tarhuna door de 9de Brigade 'al-Kaniyat'. Slachtoffers zijn particulieren, staatsfunctionarissen, gevangengenomen strijders, activisten. Tientallen activisten, journalisten, migranten en staatsfunctionarissen zijn verdwenen door de 'Nawasi' en Special Deterrence Force (SDF).⁹⁸

Libië als transit- en opvangland

Er waren eind februari 2020 653.800 migranten in Libië, waarvan de grootste groepen uit Niger, Tsjaad, Egypte, Sudan en Nigeria kwamen. Veruit het grootste deel (93%) is volwassen. Bijna honderdduizend daarvan bevonden zich in Tripoli, ruim 70,5 duizend in Ajdabia, ruim 65 duizend in Murzuq. Volgens IOM had een groot deel van de migranten (83%) werk. De meesten (71%) hadden geen of beperkte toegang tot gezondheidszorg, problematisch gezien de COVID-19-pandemie. De pandemie heeft naar verwachting ook invloed op de werkgelegenheid onder migranten en daardoor ook op de voedselzekerheid.

2.2.3.4 Nigeria

De zorgwekkende veiligheidssituatie en de daaraan gekoppelde humanitaire noodsituatie is nagenoeg onveranderd sinds het uitkomen van de vorige migratieradar. Boko Haram heeft sinds 2014 geleid tot aanzienlijke ontheemding in het gemarginaliseerde noordoosten van het land. De concurrentie tussen veehouders en boeren heeft voor spanningen gezorgd in de centrale regio, en een langdurig etnisch conflict tussen Fulani-herders en Hausa-boeren in de noordwestelijke staten Katsina, Sokoto en Zamfara heeft evenzo geleid tot ontheemding.⁹⁹ Zo telde het land op 29 februari 2020 ruim 2,5 miljoen IDP's. Daarnaast verblijven bijna 300.000 duizend vluchtelingen in de buurlanden Kameroen, Niger en in minder mate Tsjaad.¹⁰⁰

Daarbij komt nu ook de lockdown in Nigeria, waarbij de grenzen officieel gesloten zijn als gevolg van de COVID-19 crisis. Het is dan ook de vraag in hoeverre dit zijn uitwerking heeft op de migratiestromen, nu ook de buurlanden de grenzen hebben gesloten en de mogelijkheden om

⁹⁴ United Nations Support Mission in Libya Report of the Secretary-General, 5 mei 2020.

⁹⁵ UNSMIL, Acting SRSG Stephanie Williams Briefing to the Security Council - 19 May 2020.

⁹⁶ UNSMIL, One year of destructive war in Libya, UNSMIL renews calls for immediate cessation of hostilities and unity to combat COVID-19, 4 april 2020.

Polgeonow, Libyan Civil War Map & Timeline: GNA Takes Sabratha - April 2020, 23 april 2020.

⁹⁷ UNSMIL, Acting SRSG Stephanie Williams Briefing to the Security Council - 19 May 2020.

⁹⁸ UNSMIL, UNSMIL expresses concern about increased enforced disappearances in Libya, 18 maart 2020.

⁹⁹ IDMC, Nigeria – overview, <https://www.internal-displacement.org/countries/nigeria>, z.d., geraadpleegd op 30 april 2020

¹⁰⁰ UNHCR, Operational Portal –Nigeria Situation, 31 maart 2020, <https://data2.unhcr.org/en/situations/nigeriasituation>, geraadpleegd op 28 april 2020

daar asiel te kunnen indienen hebben ingeperkt.¹⁰¹ Anderzijds arriveren in Noordoost-Nigeria nog steeds vluchtelingen en asielzoekers uit de buurlanden, ook al zijn de grenzen gesloten.¹⁰² Verder leidt de lockdown tot een stagnering van de economische activiteiten, hetgeen waarschijnlijk een grotere impact zal hebben op vluchtelingen en de binnenlandse ontheemden, aangezien de meerderheid in de informele sector werkt. Dit is een sector die het meest getroffen wordt door het coronavirus.¹⁰³

2.2.4 Azië – Afghanistan

De hernieuwde onderhandelingen tussen de VS en de Taliban hebben geleid tot een akkoord dat beide partijen hebben getekend op 29 februari 2020. Enkele punten uit het akkoord:

- de terugtrekking van alle ca. 14.000 US-troepen uit Afghanistan, een sterke wens van zowel President Trump als de Taliban, de eerste ca. 5.500 binnen 135 dagen en de rest, afhankelijk van of de Taliban hun deel van de deal nakomen, binnen 14 maanden;
- start van de gesprekken tussen de Taliban en de Afghaanse regering per 10 maart 2020;
- de belofte van de Taliban geen activiteiten op Afghaans grondgebied toe te staan die de veiligheid van de VS raken;
- en een gevangenenruil waarbij ca. 5000 Taliban gevangenen zouden moeten worden vrijgelaten.

Over dat laatste gaat de Afghaanse overheid die niet bij de onderhandelingen betrokken is geweest. Desondanks heeft de overheid ingestemd met de vrijlating van ca. 1.500 gevangenen, onder de voorwaarde dat de Taliban hun geweld reduceren. Ondertussen zouden 500 gevangenen zijn vrijgelaten. Het akkoord heeft echter niet geleid tot vermindering van geweld van de kant van de Taliban. Die blijven dagelijks aanslagen plegen op de Afghaanse veiligheidstroepen overal in het land.¹⁰⁴

De positie van de Afghaanse regering t.o.v. de Taliban werd verzwakt door de lang durende politieke impasse tussen Ashraf Ghani en Abdullah Abdullah. Beide meenden de presidentsverkiezingen van 28 september 2019 te hebben gewonnen en hadden zich op vrijwel hetzelfde moment op 9 maart 2020 tot president laten inzweren tijdens aparte ceremonies met hun eigen aanhangers. Uiteindelijk zijn ze op 17 mei 2020 onder grote druk tot een akkoord gekomen wat inhoudt dat Ghani president blijft. Abdullah is niet langer CEO van de regering maar heeft wel het recht gekregen om de helft van de kabinetsposten in te vullen. Verder gaat Abdullah de vredesbesprekingen met de Taliban leiden. Gesprekken tussen Taliban en de Afghaanse regering die op 10 maart van start zouden gaan hebben nog niet plaatsgevonden.¹⁰⁵

¹⁰¹ UNHCR, UNHCR Dashboard: Impact of COVID-19 on Protection in West and Central Africa, 23 april 2020, <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/75708>, geraadpleegd op 30 april 2020

¹⁰² UNHCR, West and Central Africa: UNHCR steps up efforts as combined challenges of conflict and coronavirus threaten millions of people, 17 april 2020, <https://www.unhcr.org/news/briefing/2020/4/5e995d934/west-central-africa-unhcr-steps-efforts-combined-challenges-conflict-coronavirus.html>, geraadpleegd op 30 april 2020

¹⁰³ Ibid

¹⁰⁴ Al Jazeera, 29 februari 2020. Afghanistan's Taliban, US sign agreement aimed at ending war.

<https://www.aljazeera.com/news/2020/02/afghanistan-taliban-sign-deal-america-longest-war-200213063412531.html>; NYT, 24 april 2020. Taliban Ramp Up Attacks Even as Coronavirus Spreads in Afghanistan. <https://www.nytimes.com/2020/04/24/world/asia/taliban-attacks-afghanistan-coronavirus.html>; Pajhwok Afghan News, 12 maart 2020. The US – Taliban Deal “Prosperity or Curse”.

<https://www.pajhwok.com/en/opinions/us-%E2%80%93-taliban-deal-%E2%80%93-prosperity-or-curse%E2%80%9D>; The Guardian, 29 februari 2020. US and Taliban sign deal to withdraw American troops from Afghanistan.

<https://www.theguardian.com/world/2020/feb/29/us-taliban-sign-peace-agreement-afghanistan-war>; TOLONews, 26 april 2020. Khalilzad Urges Taliban to Agree to Ceasefire. <https://tolonews.com/afghanistan/khalilzad-urges-taliban-agree-ceasefire>; TOLONews, 27 april 2020.

NBC- Trump Tells Advisers US Should Pull Troops from Afghanistan. <https://tolonews.com/afghanistan/nbc-trump-tells-advisers-us-should-pull-troops-afghanistan>

¹⁰⁵ Al Jazeera, 9 maart 2020. Afghans dismayed as both Ghani and Abdullah claim presidency.

<https://www.aljazeera.com/news/2020/03/afghans-dismayed-ghani-abdullah-claim-presidency-200309152322673.html>; NYT, 9 maart 2020.

Ghani Takes the Oath of Afghan President. His Rival Does, Too. <https://www.nytimes.com/2020/03/09/world/asia/afghanistan-president-inauguration-ghani-abdullah.html>; TOLONews, 19 april 2020. Lawmakers Seek End to Ghani-Abdullah Standoff.

<https://tolonews.com/afghanistan/lawmakers-seek-end-ghani-abdullah-standoff>; TOLONews, 25 april 2020. Still No Reconciliation Council, Impasse Remains. <https://tolonews.com/afghanistan/still-no-reconciliation-council-impasse-remains>; NYT, 17 mei 2020.

Afghan Rivals Sign Power-Sharing Deal as Political Crisis Subsides. <https://www.nytimes.com/2020/05/17/world/asia/afghanistan-ghani-abdullah.html>; TOLONews, 23 mei 2020. TOLONews 6pm News 23 May 2020. <https://tolonews.com/index.php/nightly-news/tolonews-6pm-news-23-may-2020>

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA) rapporteerde over het jaar 2019 10.392 burgerslachtoffers als gevolg van het conflict (6.989 gewonden en 3.403 doden), een reductie van 5% t.o.v. 2018 en het laagste aantal burgerslachtoffers als gevolg van het conflict sinds 2013. UNAMA meldde daarbij dat de afname het gevolg was van minder burgerslachtoffers veroorzaakt door Islamic State of Khorasan Province (ISKP). Burgerslachtoffers veroorzaakt door andere partijen bij het conflict namen juist toe, dat gold met name voor de Taliban en de internationale troepen. Het geweld fluctueerde door het jaar heen, afhankelijk van de voortgang in de onderhandelingen tussen de VS en de Taliban.¹⁰⁶ UNAMA rapporteerde over het eerste kwartaal van 2020 1.293 burgerslachtoffers als gevolg van het conflict.¹⁰⁷

Volgens UNHCR zijn in januari en februari 2020 in totaal 214 geregistreerde Afghaanse vluchtelingen teruggekeerd uit het buitenland, waarvan de meesten uit Iran. Over dezelfde periode in 2019 waren dat 118 personen.¹⁰⁸ Het IOM geeft aan dat in het eerste kwartaal van 2020 257.080 ongedocumenteerde Afghanen zijn teruggekeerd uit Iran en Pakistan, waarvan het grootste deel uit Iran.¹⁰⁹

Volgens informatie van de Afghaanse nieuwszender TOLONews zijn eind april van de ca. 9.000 personen die getest zijn op het coronavirus, 1.828 positief bevonden. Er zijn ondertussen 228 mensen hersteld en 58 mensen zijn overleden aan het virus.¹¹⁰

¹⁰⁶ UNAMA, 22 februari 2020. Afghanistan Annual Report On Protection Of Civilians In Armed Conflict: 2019.

https://unama.unmissions.org/sites/default/files/afghanistan_protection_of_civilians_annual_report_2019_-_22_february.pdf

¹⁰⁷ UNAMA, april 2020. Afghanistan Protection Of Civilians In Armed Conflict First Quarter Report: 1 January - 31 March 2020. https://unama.unmissions.org/sites/default/files/unama_protection_of_civilians_in_armed_conflict_-_2020_first_quarter_report_english.pdf

¹⁰⁸ UNHCR, 27 februari 2020. Afghanistan: Voluntary Repatriation Response Snapshot 02 January – 27 February 2020. <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/74799>

¹⁰⁹ IOM, 18 april 2020. Return of undocumented Afghans, Weekly situation report 12-18 April 2020. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/iom_afghanistan-weekly_situation_report-return_of_undocumented_afghans_12-18_april_2020.pdf

¹¹⁰ TOLONews, 28 april 2020. Confirmed Coronavirus Cases in Afghanistan Rises to 1,828. <https://tolonews.com/health/confirmed-coronavirus-cases-afghanistan-rises-1828>

3 (Beleids-)ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden nationale en internationale (beleids-)ontwikkelingen beschreven die in het eerste tertaal van 2020 ingevoerd zijn en van invloed zouden kunnen zijn op de asielinstroom naar Europa dan wel Nederland. Ook al zullen de meeste ontwikkelingen niet op korte termijn een impact hebben op de asielinstroom in Nederland, ze zijn wel van belang om te blijven monitoren voor de langere termijn. Verder wordt er dit tertaal in dit hoofdstuk een onderscheid gemaakt tussen de noodmaatregelen die door Nederland en de andere EU lidstaten zijn genomen naar aanleiding van de uitbraak van Covid-19 en andere beleidsmatige ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden.

3.1 Europese en internationale (beleids-)ontwikkelingen

3.1.1 Noodmaatregelen betreffende Covid-19

Tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU

Op 16 maart 2020 verzocht de Europese Commissie de Europese Raad om tot een gecoördineerd besluit te komen voor een tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen vanuit derde landen naar het EU+-gebied. In het voorstel wordt besproken dat de onderdanen van alle EU-lidstaten en geassocieerde Schengenlanden van de tijdelijke reisbeperking moeten worden vrijgesteld om zo eventueel terug te keren naar het EU+-gebied. Verder moeten ook personen die internationale bescherming behoeven of om andere humanitaire redenen reizen de mogelijkheid hebben om het EU+-gebied te blijven betreden. Wel moeten personen die toestemming hebben om het EU+-gebied binnen te komen, worden onderworpen aan gecoördineerde en verscherpte gezondheidscontroles. Alle EU landen (met uitzondering van Ierland) en de Schengenlanden buiten de EU hebben sindsdien nationale besluiten genomen om deze reisbeperking ten uitvoer te brengen. In Nederland zijn de reisbeperkingen op 19 maart om 20.00u ingegaan.¹¹¹ In eerste instantie werd de maatregel afgekondigd voor een duur van 30 dagen, maar later werd de maatregel op 8 april verlengd tot 15 mei.¹¹² De Europese Commissie stelde op 8 mei een verlenging voor van de externe reisrestricties tot 15 juni.¹¹³ Op 13 mei presenteerde de Europese Commissie nieuwe richtsnoeren en aanbevelingen. Deze moeten de lidstaten helpen de reisbeperkingen geleidelijk en op verantwoorde wijze op te heffen. De versoepelingen zouden volgens de Europese Commissie moeten beginnen bij het weghalen van de binnengrenscontroles om het intra-EU verkeer weer op te starten.¹¹⁴ Dit kan echter een grote invloed hebben op secundaire migratie.

Sluiting van havens in Italië en Malta

Italië heeft op 9 april formeel meegedeeld haar havens te sluiten, aangezien deze door de uitbraak van Covid-19 niet langer als veilige havens zouden kunnen worden aangemerkt. Verschillende Ngo's (SeaWatch, MSF, Open Arms en Mediterranea) hebben een gezamenlijke verklaring uitgestuurd, waarin zij hun zorgen uiten over het besluit van de Italiaanse regering, omdat daarmee wordt voorbijgegaan aan de plicht kwetsbaren te beschermen. Sinds 10 april heeft Malta in navolging van Italië zichzelf tot onveilige haven verklaard en is gestart met het weigeren van migranten uit Libië.¹¹⁵

¹¹¹ COM, 2020(115), Tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU, 16 maart 2020.

¹¹² COM, 2020(148), De beoordeling van de toepassing van de tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU, 8 april 2020.

¹¹³ COM, 2020(222), De tweede beoordeling van de toepassing van de tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU, 8 mei 2020.

¹¹⁴ COM, 2020 (3250), Naar een gefaseerde en gecoördineerde aanpak van het herstel van het vrije verkeer en de opheffing van de binnengrenscontroles, 13 mei 2020.

¹¹⁵ ECRE Weekly Bulletin, 10 april 2020, Med: 150 Stranded at Sea as Malta and Italy Declare Ports "unsafe", <https://mailchi.mp/ecre/ecre-weekly-bulletin-10042020>.

Maatregelen bij asielprocedure, opvang en terugkeer EU+ landen

Veel EU+ landen hebben maatregelen getroffen op het gebied van asielprocedures, opvang en terugkeer, die de verspreiding van het virus moeten tegengaan. Zo werk(t)en veel lidstaten met klantcontact via telefoon of computer of werden interviews uitgesteld. Ook waren er meerdere lidstaten die, zoals Nederland, met noodopvang werkten¹¹⁶. Ondanks dat de manier van aanpakken vaak op elkaar lijkt zijn er toch lidstaten wiens aanpak opvalt. Zo heeft Portugal in tegenstelling tot landen die migranten afzonderen van de rest van de bevolking juist alle buitenlanders met aanvragen die nog in behandeling zijn, inclusief asielzoekers, een tijdelijke status van permanent ingezetene gegeven. Deze maatregel geldt ten minste nog tot 1 juli en heeft als doel alle migranten toegang te geven tot publieke diensten zoals gezondheidszorg.¹¹⁷

3.1.2 Algemene beleidsontwikkelingen

Aanstelling minister van migratie Griekenland

De Griekse overheid heeft aangekondigd dat er een Ministerie van Migratie en Asiel wordt opgericht. De minister zal Notis Mitarakis worden. Ondanks de eerdere opheffing van het ministerie, is aangekondigd dat de heroprichting noodzakelijk is om de blijvende problematiek van de hoge instroom en trage reactiesnelheid van het staatsapparaat in Griekenland gecombineerd met de situatie in de hotspots het hoofd te bieden.¹¹⁸

(Her)starten missie Sophia/ Irini

Op 20 januari werd er door de ministers van buitenlandse zaken van de verschillende EU lidstaten besloten dat de EU-operatie Sophia opnieuw zou worden gelanceerd. De maritieme surveillance operatie heeft als doel om een potentiële wapenstilstand te forceren in Libië en om het VN wapen embargo voor Libië te monitoren. In 2015 werd missie Sophia voor het eerst gelanceerd, tevens om ook mensensmokkel tegen te gaan. De EU zal vanaf april met de hernoemde operatie Irini bijdragen aan het vredesproces in Libië. Ook zullen zij mensensmokkel proberen te voorkomen door te patrouilleren op de Middellandse Zee en zullen de schepen waar nodig weer mensenlevens gaan redden. Hiermee wordt de reddingscapaciteit op de middellandse zee weer flink uitgebreid.¹¹⁹

Uitspraak Europees hof van de rechten van de mens; N.D en N.T v Spain

Het Europees hof van de rechten van de mens (ECHR) heeft uitspraak gedaan in de zaak N.D en N.T v Spain, omtrent de directe uitzetting van twee migranten uit Spanje terug naar Marokko. De Grote kamer van het hof concludeerde dat de actie niet in overtreding was van artikel 4 protocol no.4 EVRM, gezien hierbij het gedrag van de aanklager ook een rol speelt. N.T. en N.D. zouden zichzelf in een onwettige situatie hebben geplaatst door bewust op 13 augustus de grens naar Spanje over te willen steken via een hiervoor niet geautoriseerde locatie. Hierbij hebben zij voordeel behaald door de grootte van de groep en door hun gebruik van geweld. Deze actie zorgde ervoor dat de mannen, volgens de Grote Kamer geen aanspraak meer konden doen op hun rechten onder artikel 4 EVRM.¹²⁰ Er bestaat angst onder mensenrechten organisaties dat de

¹¹⁶ EASO, Covid-19 emergency measures in asylum and reception systems (2 juni 2020)

<https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/covid19-emergency-measures-asylum-reception-systems.pdf>

¹¹⁷ ECRE Weekly Bulletin, 3 april 2020, Portugal: COVID-19 Measure – Services Ensured for People with Pending Applications for Asylum or Regularisation, <https://mailchi.mp/ecre/ecre-weekly-bulletin-03042020>

¹¹⁸ ECRE Weekly Bulletin, 16 januari 2020, New (Old) Ministry on Migration to face Resistance against New Centres, <https://mailchi.mp/ecre/ecre-weekly-bulletin-16012020>.

¹¹⁹ ECRE Weekly Bulletin, 23 januari 2020, Mediterranean: Rescue Operation and Hope for Sophia's Ships 2020, <https://mailchi.mp/ecre/ecre-weekly-bulletin-23012020>; ECRE Weekly Bulletin, 3 april 2020, Med: IRINI Ships will Not Search but Rescue – Civilian Search and Rescue Vessel Back at Sea, <https://mailchi.mp/ecre/ecre-weekly-bulletin-03042020>.

¹²⁰ ECHR, N.D en N.T v Spain. 13 februari 2020, <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-201353>

uitspraak gaat leiden tot meer directe uitzettingen zonder proces en dat dit zorgt voor meer mensenrechtenschendingen aan de externe grens van de EU.¹²¹

3.2 (Beleids)ontwikkelingen in Nederland

3.2.1 Noodmaatregelen betreffende Covid-19

In Nederland zijn er beperkende maatregelen genomen in de asielketen naar aanleiding van het uitbreken van Covid-19. Deze maatregelen variëren van het opschorten van de mogelijkheid tot het indienen van een asielaanvraag tot het uitstellen van gehoren en rechterlijke uitspraken. Op 15 maart jl. is de Tweede Kamer over deze maatregelen geïnformeerd. Onder meer werd het besluit aangekondigd om met ingang van 16 maart alle contacten tot een minimum te beperken. Vreemdelingen die in Nederland aankomen zouden niet tot de COA-opvang worden toegelaten. Tevens zou er geen identificatie en registratie plaatsvinden in Ter Apel en werden gehoren niet langer uitgevoerd. Deze maatregelen golden ook voor terugkeergesprekken die de DT&V uitvoert. De loketfunctie van de IND werd beperkt tot spoedzaken. Voor personen met een eerste asielaanvraag werd er een tijdelijke noodopvanglocatie geopend in de Willem Lodewijk van Nassaukazerne in Zoutkamp.¹²²

Voor veel tijdelijke maatregelen die vanaf 16 maart zijn genomen, worden sinds eind april langzaam versoepelingen doorgevoerd. Zo is de loketfunctie van de IND weer beschikbaar voor niet-spoedgevallen.¹²³ In een kamerbrief van 23 april wordt aangekondigd dat men weer is begonnen met het opstarten van de asielprocedures. Dit betekent o.a. dat asielzoekers die zonder indiening van de (eerste) asielaanvraag zijn doorgeplaatst naar de noodlocatie in Zoutkamp, naar de COA-opvang in Ter Apel zullen worden overgebracht. De asielprocedure zal vervolgens weer worden voortgezet met het ondertekenen van het aanvraagformulier M35-H en een aanmeldgehoor. Daarnaast geldt voor asielzoekers die zich nieuw melden bij de COA-opvang in Ter Apel dat zij al bij de eerste registratie het aanvraagformulier kunnen ondertekenen. Vervolgens zullen zij tijdelijk naar het noodonderdak gebracht worden, om de gezondheidsrisico's op de COA-locatie Ter Apel zoveel mogelijk te beperken.¹²⁴

Stopzetten Dublinoverdrachten

In een kamerbrief van 20 maart jl. werden de maatregelen genomen op 16 maart, verder uitgewerkt. Zo werd er ook vermeld in deze brief dat tijdelijk alle in- en uitgaande Dublinoverdrachten tijdelijk opgeschort worden. Dat houdt in dat er op dit moment geen asielzoekers vanuit andere EU-lidstaten aan Nederland en vice versa zullen worden overgedragen in het kader van de Dublinverordening.¹²⁵ De Europese Commissie bekijkt de mogelijkheden voor het herstarten van de overdracht van asielzoekers en moedigt samenwerking tussen lidstaten aan.¹²⁶

Spoedwet COVID-19

Er zijn (tijdelijke) wettelijke maatregelen getroffen om de continuïteit van het rechtsverkeer te waarborgen. De Spoedwet COVID-19 is op 8 april jl. aan de Tweede Kamer aangeboden en moet het mogelijk maken om tijdelijk vaker elektronische communicatiemiddelen in te zetten bij zittingen in rechtszaken in zowel het strafrecht, het burgerlijk recht als het bestuursrecht.¹²⁷

¹²¹ ECRE Weekly Bulletin, 14 februari 2020, N.D and N.T v Spain: Return to Morocco Did Not Breach Convention, <https://mailchi.mp/ecre/ecre-weekly-bulletin-14022020>

¹²² Brief aan de Tweede Kamer, 15 maart 2020, Vervolgmaatregelen aanpak coronavirus, kenmerk 2866252.

¹²³ IND.nl, <https://ind.nl/Paginas/Coronavirus.aspx> [13-05-2020]

¹²⁴ Brief aan de tweede Kamer 23 april 2020, Stand van zaken coronamaatregelen in de justitie-, veiligheids- en Migratieketen, kenmerk 2894782

¹²⁵ Brief aan de tweede Kamer, 20 maart 2020, Uitwerking van de maatregelen in de asielketen met betrekking tot het coronavirus, kenmerk 2866252

¹²⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_666 [25-05-2020].

¹²⁷ Wetsvoorstel 8 april 2020, Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid, kenmerk 35 434.

Maximale beslistermijn asielaanvragen tijdelijk verlengd

In een kamerbrief van 15 mei 2020 werd aangekondigd dat de maximale beslistermijn voor asielaanvragen tijdelijk is verlengd met 6 maanden. Dit is naar aanleiding van de maatregelen betreffende Covid-19 die verschillende processen binnen de IND hebben belemmerd. De Europeese Commissie gaf op 16 april 2020 aan dat lidstaten de beslistermijn voor asielzaken vanwege Covid-19 konden verlengen met ten hoogste 9 maanden. Hieruit volgt het besluit om in Nederland de beslistermijnen met een termijn van zes maanden te verlengen. De verlenging van de beslistermijnen, die ook van toepassing is op opvolgende asielaanvragen, zal enkel plaatsvinden in zaken waarbij de wettelijke beslistermijn nog niet is verstreken.¹²⁸

3.2.2 Algemene beleidsontwikkelingen

Stand van zaken en maatregelen doorlooptijden

In een kamerbrief van 3 maart 2020 is de kamer op de hoogte gebracht van het onderzoek naar de doorlooptijden en dwangsommen bij de IND. Door vertragingen in de asielprocedure wordt verwacht dat er tot zeker 30-40 miljoen aan dwangsommen moet worden betaald in de periode 2019/2020. Om de nodige maatregelen te treffen om deze problematiek op te lossen, is er een speciale programmadirecteur aangesteld bij de IND. Tevens is er een taskforce opgezet die verantwoordelijkheid draagt voor het opzetten en bedenken van oplossingen aangaande het versnellen van de doorlooptijden.¹²⁹

Nederland intensificeert migratiehulp aan Griekenland

Nederland gaat Griekenland verder ondersteunen bij het verbeteren van de migratieaanpak, mede in de context van de afspraken uit de EU-Turkije Verklaring. Recent zijn er twee vrachtwagens met 71 generatoren, 4300 kussens, 6 tenten en 1900 nooddekens aan Griekenland geleverd. Tevens zal Nederland vier migratie experts naar Griekenland sturen. Verder zal er 200.000 euro bijgedragen worden aan projecten die zich focussen op het leveren van psychologische steun aan migranten in Griekenland.¹³⁰ In een kamerbrief van 7 mei 2020, worden de steunmaatregelen verder uitgewerkt. Hierin wordt benadrukt dat het moet gaan om verbeteringen die Griekenland structureel moeten ondersteunen bij de opvang van alleenstaande minderjarige migranten. Het Grieks-Nederlandse samenwerkingsverband zal bestaan uit drie elementen: 1) het opzetten van een voogdijvoorziening in Griekenland, 2) het opzetten en organiseren van opvang van alleenstaande minderjarige asielzoekers in opvangvoorzieningen, kleinschalige begeleid wonen projecten en bij gastouders en 3) het bieden van hulp bij het begeleiden van alleenstaande minderjarige nadat zij de asielprocedure hebben doorlopen.¹³¹

569 asielkinderen mogen alsnog in Nederland blijven

In een brief aan de Tweede Kamer van 12 februari 2020 inzake de afhandeling van de Afsluitingsregeling Langdurig Verblijvende Kinderen, werd vermeld dat 529 asielkinderen alsnog konden blijven in Nederland nadat hun zaak nog eenmaal was bekeken. De Afsluitingsregeling werd een jaar geleden afgesproken door de coalitie, als onderdeel van een nieuwe balans in het Regeerakkoord op het terrein van asiel en migratie. Door deze afspraak kwam er een einde aan de Definitieve Regeling Langdurig Verblijvende Kinderen – in de volksmond het kinderpardon.¹³²

¹²⁸ Brief aan de Tweede Kamer 15 mei 2020, Gevolgen richtsnoer Europese Commissie voor beslistermijnen IND, kenmerk 2892457.

¹²⁹ Brief aan de Tweede Kamer 3 maart 2020, Doorlooptijden en dwangsommen, kenmerk 19 637.

¹³⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/03/11/nederland-intensificeert-migratiehulp-aan-griekenland> [13-05-2020].

¹³¹ Brief aan de Tweede Kamer 7 mei 2020, Alleenstaande minderjarige asielzoekers, kenmerk 27 062.

¹³² Brief aan de Tweede Kamer, 12 februari 2020, de afhandeling van de Afsluitingsregeling Langdurig Verblijvende Kinderen, kenmerk 2715178.